

Koniński KURIER OŚWIATOWY

CDN

Centrum Doskonalenia Nauczycieli
w Koninie

2020 Nr 3 (129) Rok XXVIII ISSN 2081-1527

KWARTALNIK PUBLICYSTYCZNO - EDUKACYJNY

Green Studio w CDN w Koninie

W związku z realizowanym projektem „Cyfrowa Szkoła Wielkopolsk@ 2020” informujemy, że CDN w Koninie dysponuje tzw. Green Studio. Jest to profesjonalne studio nagrań przeznaczone do realizacji projektów wideo. Pozwala na tworzenie animacji tła na potrzeby nagrań wideo, które mogą być przygotowane przez nauczycieli i uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Konina i subregionu konińskiego.

Nasze studio wyposażone jest w sprzęt do realizacji profesjonalnych nagrań wideo (m.in. kamery, oświetlenie, stół mikerski) wraz z systemem oprogramowania Reckeen 3D. System ten umożliwia tworzenie wysokiej jakości programów telewizyjnych w czasie rzeczywistym. Jest wielokanałowym mikserem, który łączy 4 źródła wideo z grafiką komputerową i mediami. Każde z tych źródeł może być wstępnie przetworzone za pomocą wbudowanych kluczy chromatycznych, a następnie umieszczone w wirtualnej scenie 3D, tak by stworzyć wirtualne studio lub zaawansowaną kompozycję łączącą grafikę komputerową i wideo. System umożliwia pracę w dwóch niezależnych trybach – Reckeen 3D i Reckeen Lite – zapewniając dostosowanie procesu produkcyjnego do potrzeb użytkownika.

Zapraszamy do współpracy zainteresowane szkoły (dyrektorów, nauczycieli i uczniów) oraz informujemy, że w najbliższym czasie uruchomimy szkolenia, na których wyjaśniane będą zasady funkcjonowania studia oraz przekazana zostanie wiedza niezbędna do realizacji nagrań i programów telewizyjnych w naszym Green Studio.

SPIS TREŚCI

Kompetencje nauczyciela (nie tylko cyfrowe) w nauczaniu zdalnym

(Ewelina Poniedziałek)..... 4-9

O wspieraniu (się) nauczycieli w warunkach zaawansowanych technologii

(Małgorzata Gralewski)..... 10

Focus on teacher support – teachers meeting teachers

(Susan Holden)..... 10-12

Kilka sposobów na zdalną edukację

(Barbara Jaworowicz)..... 13-15

Instrukcja logowania do Learning Apps – zakładanie klasy

(Grażyna Frydrychowicz)..... 16-19

Dlaczego platforma Google Meet?

(Agnieszka Szymczak)..... 20

Refleksje na temat rodzicielstwa w czasach #zostańwdomu

(Aldona Olesiak)..... 21-23

Szkoły w sieci

(Dorota Wrzesińska)..... 23-24

Wirtualne bieganie i historyczne świętowanie, czyli alternatywne obchody rocznic narodowych w okresie pandemii

(Piotr Gołdyn)..... 24-25

Jak wychować czytelnika, czyli co robić, aby nasi uczniowie odkrywali radość z czytania (praca z uczniem w młodszym wieku szkolnym w warunkach stacjonarnych i pracy zdalnej)

(Beata Kubsik)..... 26-27

Edukacja prawna w szkole branżowej (scenariusz lekcji zdalnej)

(Lidia Kantek)..... 27

Interpretacja porównawcza dwóch utworów poetyckich – model teoretyczny oraz konkretny przykład: interpretacja porównawcza wiersza Stanisława Barańczaka „Widokówka z tego świata” i liryku Haliny Poświatowskiej „Zdarzenie epiczne”

(Zbigniew Budny)..... 28-32

Zanurzenie w cyfrowym świecie – czytelnicze rekomendacje

(Wioletta Poturąła)..... 32-33

Książka na ekranie

(Agnieszka Jarolewska)..... 34

Jak wspierać dziecko z zaburzeniami integracji sensorycznej

(Anna Tomal)..... 35

Zajęcia stymulujące rozwój dzieci przedszkolnych

(Katarzyna Krygier, Anna Jackowiak)..... 36-37

Doradcy metodyczni w CDN w Koninie 38

Wielkopolskie Samorządowe Centra Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego – rekrutacja 2020/2021

Placówki oświatowe prowadzone przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego 40

Szanowni Państwo

Podobnie jak rok temu trzeci numer „Konińskiego Kuriera Oświatowego” jest szczególnie. W 2019 r. przekazaliśmy do Państwa rąk nasze czasopismo wydane z okazji jubileuszu 30-lecia istnienia Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Koninie. Cały obecny numer poświęcony jest pracy zdalnej w różnych jej aspektach, sprawom, które do niedawna były terra incognita.

Drugie półrocze roku szkolnego 2019/2020 było szczególnie trudne. Dla wszystkich: dyrektorów, nauczycieli, uczniów i rodziców, pracowników organów prowadzących odpowiedzialnych za oświatę. Musieliśmy zmierzyć się z nową rzeczywistością, z trudnymi i niespotykanymi do tej pory na taką skalę warunkami uczenia się, nauczania, pracy on-line i realizacji zadań w formie zdalnej.

To co było i co może nastąpić to dalsze przeformułowanie celów, metod pracy z uczniami, stworzenie nowych warunków nauki, wypracowanie zasad oceniania, motywowanie do działań, monitorowanie pracy etc. Zarówno młodych, jak i dorosłych. Przemysł, które wszyscy posiadamy, muszą przekuć się we wnioski, a te winny stanowić podstawę do zaplanowania działań na nowy rok szkolny oraz stworzenia wariantów organizacji pracy adekwatnych do potrzeb edukacyjnych. Być może pracy stacjonarnej lub pracy blended, pracy on-line czy pracy zdalnej.

Ważne jednak jest, aby w sytuacji ewentualnego powrotu warunków z marca 2020 r. wszyscy mogli realizować zadania bogatsi o zdobyte doświadczenia. Ważne dla nas samych, dla spraw, które są istotne z punktu widzenia naszej codziennej pracy, ale przede wszystkim dla osób, dla których jesteśmy. Pracy, z której nawet w czasie pandemii nikt ani nic nas nie zwalnia.

Większość pomyśli: „To przecież moja praca, moje zadania, moja odpowiedzialność...”. Tak, i dla tych wszystkich niezwykłych nauczycieli i pedagogów, osób kreatywnych i otwartych na wyzwania jesteśmy. Jako Centrum będziemy Was wspierać zarówno poprzez funkcjonujące formy współpracy, jak i odbudowywany system doradztwa metodycznego na terenie województwa wielkopolskiego. Będziemy – tak jak przez 30 lat – wspólnie realizować i rozwijać znakomite pomysły dla edukacji na terenie Wielkopolski Wschodniej.

Zapraszam do przekazywania materiałów, scenariuszy i pomysłów, jakie zrodziły się podczas pracy w okresie pandemii. Dzielimy się swoimi umiejętnościami i wiedzą, tym, co podpowiada nam doświadczenie i wyobraźnia.

Do Waszych szkół przekazane już zostały biuletyny, które powstały z inicjatywy Departamentu Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, tj. Wielkopolski Biuletyn Edukacyjny „EDUSFERA” oraz Biuletyn Publicznych Bibliotek Pedagogicznych Województwa Wielkopolskiego „WIRTUALNA BIBLIOTEKA”.

Niniejszy „Koniński Kurier Oświatowy” oraz inne materiały przygotowywane przez placówki prowadzone przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego są wzajemnym uzupełnieniem zbieranych doświadczeń mającym na celu pomoc w rozwijaniu edukacji w Wielkopolsce.

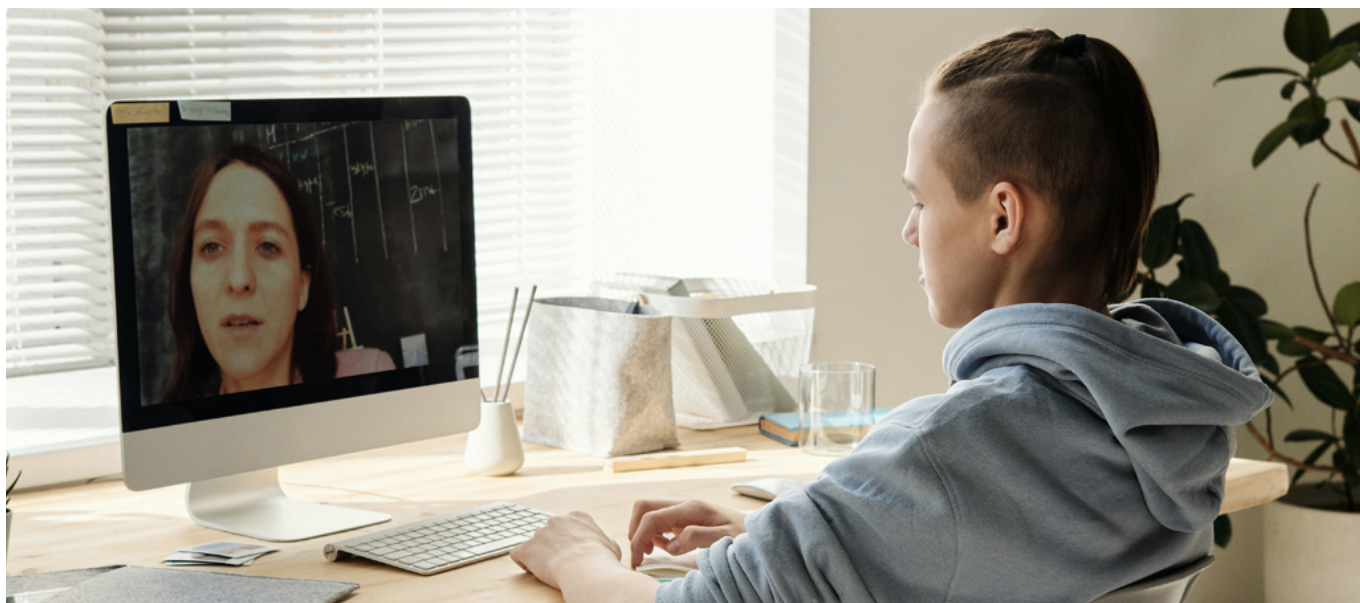
Koleżanki i Koledzy
Dziękujemy za Waszą dotychczasową pracę w tych nieznanych do tej pory warunkach. Życzę wszystkiego dobrego w nowym roku szkolnym.

Jarosław Jankowski
Dyrektor CDN w Koninie
Redaktor naczelny
„Konińskiego Kuriera Oświatowego”

dr Ewelina Poniedziałek starszy wykładowca UAM w Poznaniu, nauczyciel LO nr 1 w Jarocinie

Kompetencje nauczyciela (nie tylko cyfrowe) w nauczaniu zdalnym

Nagle pojawienie się COVID-19 w Chinach w grudniu 2019 r. i jego ekspansja na cały świat w kolejnych miesiącach stały się niespotykanym globalnym wyzwaniem. Pandemia wpłynęła na wszystkie dziedziny życia społecznego, działalność gospodarczą, służbę zdrowia i edukację. W zaistniałej sytuacji po wprowadzeniu niezbędnych przepisów dom stał się również szkołą. Mimo niedogodności z tym związanych edukacja zdalna była rozwiązaniem gwarantującym bezpieczeństwo dzieci oraz ciągłość nauczania. Z doświadczeń zawieszenia kształcenia stacjonarnego w szkołach i na uczelniach można wiele się dowiedzieć na temat dzisiejszej edukacji. Prowadzone są liczne badania i powstają raporty na temat edukacji online, jej dobrych stron oraz mankamentów¹. Wszelkie wyniki badań są bardzo wartościowe, gdyż odpowiednia rzetelna analiza i wnioski mogą prowadzić do wypracowania optymalnych rozwiązań w nauczaniu i uczeniu się na odległość.

Jeżeli chodzi o wykorzystanie nowych technologii w edukacji, zauważyć należy, że już kilka lat temu nasze sale były wypełnione cyfrowymi tablicami i komputerami. Folie i slajdy zostały zamienione na prezentacje multimedialne i audiowizualne, które pozwoliły na większy stopień interakcji użytkownika z materiałami dydaktycznymi. Jednak ostatecznie technologia nauczania polegała na zmianie środków, a nie metod, ponieważ podstawy naszego systemu edukacji w klasie pozostały takie same. Na przykład w nauce języka nadal stosuje się klasyczną metodę gramatyki i tłumaczenia, używając słownika cyfrowego zamiast papierowego. Nauczanie tradycyjne, oparte na metodzie dedukcyjnej i częściowo na metodzie indukcyjnej² zasadniczo charakteryzuje się takimi elementami jak: nauka (gramatyki, historii itp.), użycie języka pisanego oraz uczenie się na pamięć.

Do tego zwykle zachęca się w szkole. Począwszy od drugiej połowy ubiegłego wieku, przy podejściach strukturalno-behawioralnych typowych dla metody indukcyjnej (bardziej skoncentrowanych na procesach odpowiedzi na bodźce, pod-

kreślonych przez sprzężenie zwrotne i wzmocnienie), wprowadzane są powtarzalne ćwiczenia mechaniczne, które unikają nadmiernego wcześniejszego wyjaśniania teoretycznego, które opierają się na założeniu, że uczniowie uczą się „automatycznie” po ukończeniu wystarczającej liczby ćwiczeń. Wszystkie z nich są zasadniczo oparte na uczeniu się jako budowaniu nawyków, użyciu języka mówionego i wprowadzeniu kontekstowym.

Wreszcie podejścia oparte na zadaniach, oparte na modelach wykorzystujących kontekst, gdzie pracuje się z autentycznymi dokumentami i uczy w ramach kompleksowego systemu kulturowego, również zawitały do naszych klas, ale w sposób raczej incydentalny, bez przypisywania im kluczowego znaczenia. Nauczanie pozostało, mówiąc metodologicznie, głównie dedukcyjne, z pewnymi śladami indukcyjnymi.

Jednak nasi uczniowie zmienili sposób uczenia się. Są cyfrowymi tubylcami: technologia jest częścią ich życia. Ich umysły nie wyobrażają sobie świata „nie technologicznego”. Uczenie się pozostaje zasadniczo takie samo, ale udawanie, że cyfrowi tubylcy uczą się poprzez studiowanie podręczników, pamięć i powtarzanie, jest dla nich „niedzisiejsze”.

Przyjęcie modelu edukacji online, nawet z powodu pandemii, jest szansą na zbliżenie się do naszych uczniów poprzez dostosowanie dydaktyki. Dotyczy to ustanowienia najbardziej odpowiednich procedur gwarantujących przekazywanie wiedzy: technik, zajęć, ćwiczeń, wszystkiego, co rozumiemy jako metodologię. Teraz, chociaż nauczanie w środowisku szkoły jest zupełnie inne niż w środowiskach wirtualnych, w obu przypadkach edukatorem, znawcą przedmiotu i ekspertem w zakresie transpozycji dydaktycznej³ jest nauczyciel.

Widzieliśmy w ostatnim czasie, że nauczyciele, bez wątplenia eksperci w swoich przedmiotach i dydaktyce bezpośredniej, zostali zmuszeni z dnia na dzień do uprawiania dydaktyki online, na którą nie wszyscy byli przygotowani. Strategie metodologiczne i dydaktyczne, do których zostali

przyzwyczajeni, których doświadczali i które przyswoili w całej swojej biografii, od dzieciństwa do lat studenckich, odtwarzane są przez nich w nauczaniu zdalnym czasem zupełnie nieświadomie, co może mieć negatywny wpływ na podejście do nauczania na odległość. Nie zapominajmy o najważniejszej rzeczy: w trybie online uczeń musi swobodnie i dobrowolnie angażować się w naukę, co jest sprzeczne z modelem naszych tradycyjnych form uczenia, opartych na autorytecie, obowiązku i dyscyplinie szkolnej.

Nauczanie zdalne jest formą „zapośredniczoną”, czyli taką, która wykorzystuje komputer lub inne urządzenia jako środek komunikacji i wymiany informacji między ludźmi: uczniami i nauczycielami. Sukces zależy od zaangażowania obu stron, ale także od materiałów dydaktycznych oraz od dobrego modelu pedagogicznego, opartego na aktywności uczestników, współpracy, autonomii, interaktywnej, kompleksowej nauki, z odpowiednimi i kreatywnymi działaniami oraz ciągłej i wychowawczej ewaluacji. Taki model sprzyja udostępnianiu treści i komunikacji, ułatwia wspólne uczenie się i wymianę poglądów oraz doświadczeń, a jednocześnie umożliwia indywidualizację nauczania-uczenia się: uczeń zwiększa swoją autonomię oraz kontroluje własny rytm i harmonogram nauki. Ponadto komputer integruje wiele narzędzi angażujących zmysły (teksty, obrazy, filmy, pliki audio), co pozwala uczniowi rozwijać poprzez różnorodne działania i ćwiczenia różne umiejętności w tym samym czasie. Aktywności online pozwalają na powtarzanie treści zgodnie z potrzebami ucznia, bez presji zewnętrznej, a tym samym zmniejszają zahamowania przed interakcją i lęk wywołany strachem przed popełnieniem błędów.

Technologia umożliwia natychmiastowe i spersonalizowane korekty i uzyskiwanie informacji zwrotnych, ale wiąże się również z pewnym ryzykiem: rozproszeniem, poczuciem samotności i poczuciem nadmiernego samodzielnego wysiłku. Nauczyciel musi zadbać o to, aby ryzyko to zminimalizować, zarówno w grupie, jak i w pracy indywidualnej, a to nie jest łatwe, gdyż pełni równocześnie szereg ról: jest facylitatorem, doradcą, przełożonym, moderatorem, egzaminatorem, motywatorem, ewaluatorem, a nawet wsparciem technicznym. Z jednej strony nauczyciel ma swobodę, jeśli chodzi o dawanie przykładów, udzielanie wyjaśnień, wyjaśnianie wątpliwości, tworzenie planów dydaktycznych, proponowanie zadań lub prowadzenie debat, z drugiej strony jest związany sztywno harmonogramem, podstawą programową i podręcznikiem. Przejście z nauki w klasie do nauki online podczas okresu izolacji nie jest równoznaczne z przejściem z modelu twarzą w twarz do modelu wirtualnego.

Ci, którzy myśleli, że uczyć online można tak jak przy bezpośrednim kontakcie, przeczuli na uczniów całkowicie obowiązki szkolne. Polegało to na wysyłaniu kolejnych zadań z podręcznika do wykonania. W rzeczywistości odpowiada to przekonaniu, że człowiek uczy się sam, wykonując normalnie rutynowe zadania według wzorców typowych dla podręczników. Jednak wykonanie tych zadań w wielu wypadkach spadło na rodzinę, a sukces takiej edukacji jest ściśle związany z poziomem społeczno-kulturowym domu.

Konsekwencjami tego podejścia były wzrost stresu, liczne ograniczenia związane z możliwościami pomocy uczniom nie radzącym sobie samodzielnie, system nauki daleki od postępu, osobistej autonomii i inicjatywy. Ponadto takie podejście było dla uczniów bardzo nużące i demotywuujące⁴.

Z drugiej strony kryzys, którego doświadczaliśmy z powodu pandemii COVID-19 i związane z nim zamknięcie szkół

bez wystarczającej ilości czasu dla władz oświatowych na ustalenie wytycznych lub przygotowanie minimalnego planu działania spowodowały, że nauczyciele na własną rękę zaczęli poszukiwać różnych możliwości interakcji z uczniami, masowo się doszkalali z obsługi różnych programów i odkrywali wiele przydatnych narzędzi do pracy zdalnej⁵. Mimo początkowych trudności we wdrażaniu wiedzy technologicznej ze względu na dotychczasowy poziom kompetencji cyfrowych nauczycieli, zaobserwować można było pojawiającą się ciekawość i kreatywność typową dla sytuacji krytycznych. Nauczyciele odkryli wiele zasobów internetowych i aplikacji przydatnych w edukacji zdalnej, które z pewnością wykorzystają też w pracy tradycyjnej. To czas nauki dla wszystkich i musimy z niego skorzystać.

UNICEF opracował rekomendacje dla właściwego przebiegu pracy zdalnej⁶. Zestawiając je z wynikami badań różnych publikacji z zakresu pedagogiki⁷, raportami z badań oraz własnymi spostrzeżeniami, należy zwrócić uwagę na kilka istotnych faktów pracy zdalnej. Aspekt emocjonalny edukacji w sytuacji pandemii okazał się ważniejszy niż aspekt samego kształcenia⁸. Trzeba wziąć pod uwagę różne sytuacje na różnych poziomach (ekonomicznym, społecznym, rodzinnym...). Kompetentny nauczyciel starał się minimalizować problemy, a nie je zwiększać. To nie był czas, aby restrykcyjnie przestrzegać harmonogramu pracy lub realizacji podręcznika. Ważne okazało się budowanie relacji w klasie, jak też koordynacja i organizacja pracy grona pedagogicznego. Różnorodność narzędzi, liczne szkolenia z ich wykorzystania, brak koordynacji działań sprawiły, iż początkowo łatwo było się pogubić, nie tylko nauczycielom, ale także uczniom, którzy zmieniali narzędzie komunikacji praktycznie na każdym przedmiocie: jedni wykorzystywali dziennik elektroniczny, inni maile, platformy edukacyjne, portale społecznościowe czy różne programy do wideokonferencji. Aby uzyskać pozytywną reakcję ze strony uczniów, niezbędne jest dążenie do większej jednolitości grona pedagogicznego, wyrównanie obciążenia zadaniami, wykorzystanie tego samego kanału i struktur roboczych.

W tym nietypowym momencie ważne jest, aby uczniowie czuli coś normalnego, stałego w swoim życiu, aby czuli, że istnieją rzeczy, które w ten czy inny sposób nadal istnieją. Jest to sposób na zapewnienie im poczucia bezpieczeństwa i uczynienie edukacji bardziej znośną. W tym celu bardzo ważne jest utrzymywanie kontaktu z uczniami, nagrywanie lekcji, wyjaśnianie treści, opowiadanie historii, przysyłanie opinii na temat opracowanego zadania, ale też – szczególnie w przypadku wychowawców – szukanie strategii utrzymywania kontaktu między rówieśnikami, najlepiej wizualnego, za pośrednictwem wideokonferencji lub takiego konstruowania zadań, by pobudzić w nich potrzebę rozmowy telefonicznej w celu wspólnego opracowywania i poprawiania zadań, oceniania lub po prostu wykonywania ćwiczeń lub rozwiązywania problemów wzmacniających spójność grupy. Bardzo fajne efekty przynosi użycie narzędzi do współpracy. Aby wspólnie przygotować zadania lub po prostu udostępnić zadania, które możemy zobaczyć, ocenić i docenić, możemy użyć takich narzędzi, jak: fora w Moodle, Flipgrid, Padlet, Dokumenty i pliki na Dysku itp.

Dobrze zaplanowana lekcja opiera się na wykorzystaniu środków komunikacji, informacji i narzędzi pracy dostępnych dla wszystkich uczniów. Nie każdy ma komputer i drukarkę, ale praktycznie każdy ma telefon komórkowy. Jest to zupełnie wystarczające, by za pomocą tych środków przeprowadzić ciekawą lekcję. Jeśli chodzi o treści i formę ich przekazu, Na-

talia Walter zwraca uwagę, że: „Bardzo ważną kwestią jest tu gruntowne przemyślenie, co jest potrzebne uczniom, i dostosowanie naszych zamierzeń dydaktycznych do ich możliwości poznawczych. Na pewno nie jest dobrym rozwiązaniem wysyłanie (lub udostępnianie) kart pracy z jednoczesnym poleceniem wydrukowania ich i odesłania wypełnionych po przeskanowaniu. Po pierwsze, pomysł ten może być dla wielu uczniów trudny do zrealizowania, choćby z powodu braku dostępu do drukarki. Po drugie, wypełnianie kart pracy nie ma żadnego uzasadnienia dydaktycznego”⁹.

Dla własnego dobra i dobra uczniów bardzo dobrze jest ustrukturyzować pracę i stworzyć pewną rutynę, która zapewnia bardzo ważny mechanizm konsekwencji i regularności, a zatem ma fundamentalne znaczenie zarówno dla życia rodzinnego, jak i szkolnego. Jeśli uczniowie mają przejrzysty cotygodniowy i codzienny harmonogram, ułatwia to pracę uczniów i organizację pracy ich rodziców, którzy szczególnie w przypadku młodszych dzieci stanowią nieodzowną pomoc. Procedury te muszą być również powiązane z wykorzystaniem kanałów komunikacyjnych i aplikacji cyfrowych, z którymi powinni być zapoznani rodzice.

Nauczanie zdalne to dobry moment, aby zacząć korzystać z nowych modeli nauczania. Do bezpośredniego nauczania można dołożyć np. takie, jak dociekanie, ukierunkowane badania, podstawowe metody indukcyjne, które dają uczniom możliwość poszukiwania odpowiedzi i czynią z nich sprawców własnej nauki. Jeśli nie ma możliwości, by towarzyszyć naszym podopiecznym w momencie wykonywania zadań, można użyć metodologii, która pozwoli pracować uczniom niezależnie od nas, jak np. metoda Webquestów¹⁰.

Najlepiej jest wykorzystać zasoby, które znamy i potrafimy wykorzystywać, aby zwiększyć wydajność i stopniowo wprowadzać technologiczne nowinki. Wprowadzanie tysięcy zupełnie nowych i nieznanymi zasobów TIK nie przyniesie oczekiwanych rezultatów. Użycie narzędzi jest bowiem tylko środkiem do osiągnięcia celu, a nie celem samym w sobie. Istotne wydaje się również rozwinięcie ewaluacji procesu, w którym istotne będzie ocenianie kształtujące¹¹. Nie powinno się przerzucać ciężaru kształcenia, a tym bardziej odpowiedzialności za przekazywanie informacji zwrotnych na temat rozwoju nauki ich dzieci na rodziców. Różne opcje, kanały i strategie uzyskiwania informacji zwrotnych dla uczniów mogą stać się narzędziem szkoleniowym, a nie tylko ocenającym.

Jak pokazuje jeden z raportów z badań edukacji w czasie pandemii, 85,4% badanych nauczycieli nie posiadało żadnych wcześniejszych doświadczeń z nauczaniem zdalnym, a mimo to aż 48% z nich nie miało trudności z obsługą narzędzi cyfrowych¹². Jednak poziom kompetencji cyfrowych i umiejętność wykorzystania dostępnych zasobów mogą być bardzo zróżnicowane.

Proces uczenia się powinien obejmować trzy etapy: udostępnianie wiedzy, jej praktyczne zastosowanie przez ucznia i analizę oraz ocenę. Nauczyciel powinien ułatwiać i brać udział w całym procesie, a nie tylko skupiać się na zada-

waniu pracy do wykonania w domu. W całym procesie nauczania-uczenia się pierwszą rzeczą jest udostępnienie wiedzy (treści i umiejętności). W klasie zazwyczaj uzyskujemy dostęp do wiedzy za pośrednictwem podręcznika, wyjaśnienia od nauczyciela lub poprzez wyszukiwanie informacji. Jak to wygląda, zależy od umiejętności nauczyciela, a te narastają stopniowo wraz z wprowadzaniem kolejnych narzędzi i trendów do pracy pedagogicznej. Udostępnianie materiałów online w formie podawczej w zależności od kompetencji cyfrowych nauczyciela pokazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Udostępnianie materiałów w pracy zdalnej a kompetencje cyfrowe nauczycieli

UDOSTĘPNIANIE MATERIAŁÓW		
KOMPETENCJE CYFROWE NAUCZYCIELI		
NISKIE	ŚREDNIE	WYSOKIE
<p>Korzysta z podręcznika</p> <p>Wyszukuje lub tworzy dokumenty Word lub PDF i wysyła go wybranymi kanałami</p> <p>Udostępni plik przez Dysk</p>	<p>Używa narzędzi wideo i wykorzystuje ich opcje (udostępnianie ekranu, tablica, prezentacje, linki wideo, zgłaszanie się... (Zoom, Meet, etc.)</p> <p>Prowadzi bloga/stronę internetową (własne materiały i/lub linki)</p> <p>Tworzy mapy myśli</p> <p>Tworzy infografiki, plakaty, prezentacje</p> <p>Padlet-tworzy wirtualną tablicę, na której zamieszcza informacje (dokumenty, video, zdjęcia, linki...)</p>	<p>Wyszukiwanie lub tworzenie materiałów informacyjnych dla uczniów, które na późniejszym etapie zostaną wykorzystane do stworzenia pracy końcowej lub zrobienia zadania domowego</p> <p>Tworzy wideo na potrzeby pracy metodą odwróconej klasy, gdzie zamieszcza zawartość i informacje, z którymi będzie pracował</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: José Luis Herador Lindes, Manual para el teletrabajo docente, <https://drive.google.com/file/d/1G0GiJd6kJq1g9pMpgrHXdPCYYc2Iu-vIT/view?fbclid=IwAR3AhsWAIILd7DfLWkztaIMk4Zzn5JWt1Q3etFP9-uKDT4qgMeHnN1jOaPM>

Nauczyciel, który już na etapie zapoznania z tematem próbuje zaktywizować uczniów i zachęcić ich do samodzielnego poszukiwania wiedzy, w zależności od kompetencji może to robić różnymi sposobami, co obrazuje poniższy wykres.

Wykres 2. Wyszukiwanie informacji przez uczniów a kompetencje cyfrowe nauczycieli

WYSZUKIWANIE INFORMACJI		
KOMPETENCJE CYFROWE NAUCZYCIELI		
NISKIE	ŚREDNIE	WYSOKIE
<p>Danie uczniom możliwości samodzielnego poszukiwania informacji, porównywania i analizowania konkretnych treści bezpośrednio związanych z tematem i zadaniem końcowym</p> <p>Wysłanie polecenia wyszukania potrzebnych informacji.</p>	<p>Znalezienie i udostępnienie interesującego linku z artykułem, tekstem informacyjnym lub naukowym, wideo, artykułem z gazety lub materiałem na blogu</p>	<p>Tworzenie i udostępnianie własnego środowiska sieciowego z różnymi ciekawymi linkami do każdego zagadnienia lub jednostki dydaktycznej</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: José Luis Herador Lindes, Manual para el teletrabajo docente, <https://drive.google.com/file/d/1G0GiJd6kJq1g9pMpgrHXdPCYYc2Iu-vIT/view?fbclid=IwAR3AhswAIIld7DfLWkztalMk4Zzn5JWt1Q3etFP9-uKDT4qgMeHnN1jOaPM>

W edukacji zdalnej sprawdzonym modelem edukacji jest odwrócona klasa¹³. Model „odwróconej klasy” zakłada, że z materiałem teoretycznym uczniowie zapoznają się w domu, a w szkole (lub na zajęciach w formie wideokonferencji) wykonują praktyczne zadania i ćwiczenia utrwalające i sprawdzające. W tym celu nauczyciel wykorzystuje objaśnienia online (wideokonferencje, odwrócone filmy), czytanie i analizę różnych dokumentów dydaktycznych utworzonych lub wyszukanych na tę okazję (teksty, infografiki, plakaty, mapy myśli i wyszukiwanie informacji w sieci). Jak pokazuje wykres pierwszy, nauczyciel o wysokich umiejętnościach może w tej metodzie sam nagrywać głos lub filmy wideo na swoje lekcje, ale samo przygotowanie takiego audio lub materiału wizualnego w dużej mierze zależy również od umiejętności nauczyciela, co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 3. Przygotowywanie materiałów audio i wideo na potrzeby odwróconej klasy a kompetencje cyfrowe nauczycieli

TWORZENIE NAGRAŃ I WIDEO DO PROWADZENIA LEKCJI METODĄ ODWRÓCONEJ KLASY		
KOMPETENCJE CYFROWE NAUCZYCIELI		
NISKIE	ŚREDNIE	WYSOKIE
<p>Nagrywanie siebie swoim telefonem: można wzmocnić wyjaśnienie materiałem drukowanym lub prowizoryczną tablicą</p> <p>PODCAST: użycie rejestratora dźwięku w telefonie, aby utworzyć nagranie głosowe, w którym opowiesz historię, przekażesz informacje lub objaśnienia dotyczące treści lub dasz instrukcje dla uczniów na temat zadań, które muszą rozwinąć i przesłać określonym kanałem</p>	<p>Użycie edytorów wideo. Nagranie siebie, edytowanie nagrania i dodanie materiałów wzmacniających przekaz: zdjęć, schematów, filmów</p> <p>stworzenie własnego kanału na YOUTUBE, gdzie nauczyciel udostępnia swoje nagrania</p> <p>stworzenie banku Podcastów i osadzenie go w chmurze (Soundcloud, Ivoox) albo stworzenie edytowalnych podcastów (Audacity, Spreker)</p>	<p>Nagrywanie na zielonym tle (green screen) i edycja nagrań (Touchcast, Chromavid)</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: José Luis Herador Lindes, Manual para el teletrabajo docente, <https://drive.google.com/file/d/1G0GiJd6kJq1g9pMpgrHXdPCYYc2Iu-vIT/view?fbclid=IwAR3AhswAIIld7DfLWkztalMk4Zzn5JWt1Q3etFP9-uKDT4qgMeHnN1jOaPM>

Następnym ważnym etapem uczenia się po uzyskaniu dostępu do wiedzy jest zastosowanie zdobytych informacji w praktyce, a więc zaplanowanie jakiegoś ćwiczenia/

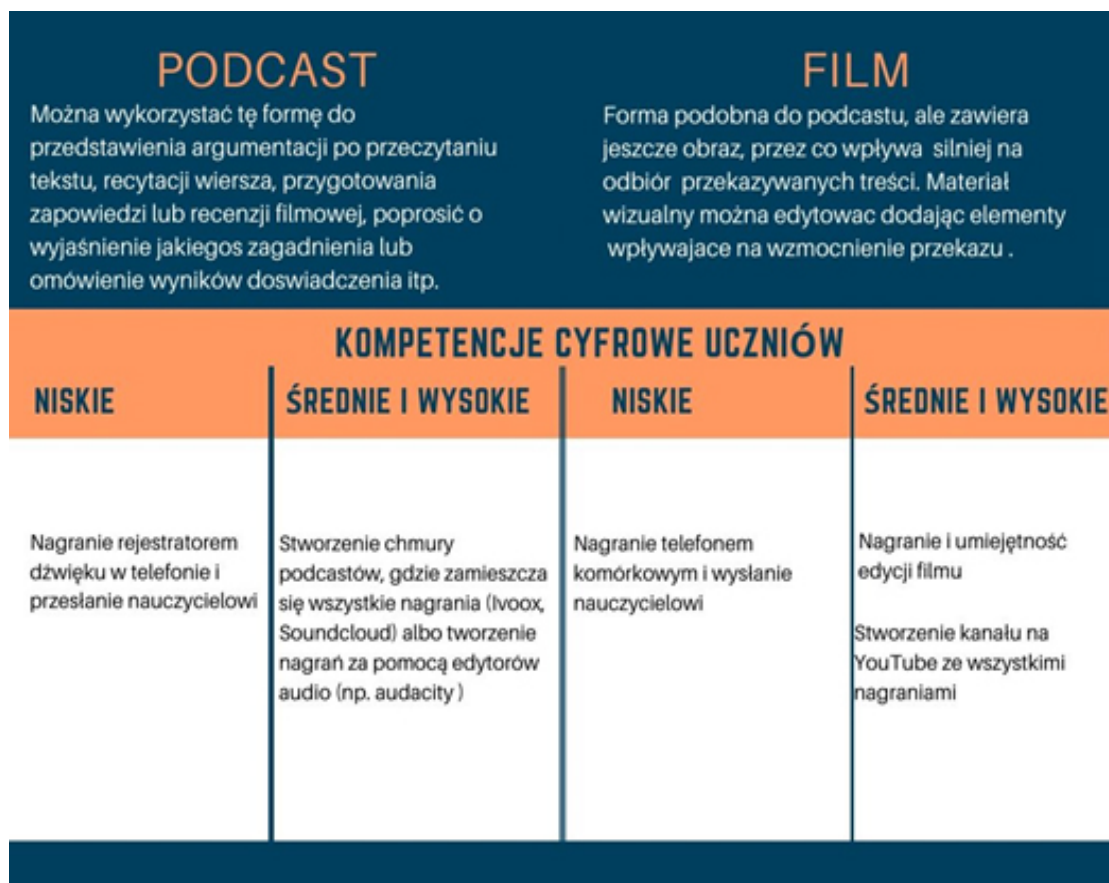
zadania dla podopiecznych. Istnieje wiele zestawień i porównań dostępnych narzędzi cyfrowych przydatnych w tworzeniu ćwiczeń lub zadań interaktywnych, co przy samodzielnych poszukiwaniach pedagoga okazuje się bardzo przydatne. Przykładowo ostatnio w sieci ukazał darmowy poradnik TIK do pobrania dla nauczycieli pt. „100 x najlepsza edukacja”¹⁴ będący zestawieniem programów i aplikacji poukładanych w 10 kategorii wraz z opisem darmowych zasobów edukacyjnych, który może znacznie nam pomóc w poznaniu narzędzi i zainicjowaniu aktywności uczniów. Inne przykładowe zestawienia narzędzi wspomniane w publikacji Natalii Wagner znajdziemy na stronie Tech against Coronavirus¹⁵ i wśród otwartych zasobów edukacyjnych¹⁶. W celu nabycia konkretnych umiejętności dobrze jest zmobilizować uczniów do poznania kilku przydatnych narzędzi lub aplikacji. Nie chodzi bowiem tylko o to, by nauczyciel wykorzystywał narzędzia cyfrowe w opracowywaniu zagadnień, ale by potrafili to robić również nasi uczniowie. Umiejętność posługiwania się zasobami i narzędziami technologicznymi jest niewątpliwie dodatkową zaletą wymaganą na dzisiejszym rynku pracy.

Zadania robione przez uczniów mogą mieć różną formę w zależności od wymagań i umiejętności

nauczyciela, ale także kompetencji cyfrowych uczniów. Najbardziej podstawowa forma polega na opracowaniu zadania w zeszycie i odesłaniu zdjęcia za pomocą uzgodnionego z nauczycielem kanału. Osoby bardziej zaawansowane wykorzystują do tego dokument elektroniczny, który można przesłać, opracować na udostępnionym wspólnym dysku, zamieścić w postaci komentarzy na wirtualnej ścianie po wejściu na blo-

ga, Padlet lub Flipgrid lub nakręcić screencast –krótki film z komentarzem będący zapisem zdarzeń prezentowanych na ekranie komputera. Ale nie wszystkie zadania muszą mieć formę pisemną. Warto zachęcać uczniów do wypowiedzi ustnej (postcast i nagrania) oraz wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (tworzenie prezentacji, plakatów, komiksów, mapy myśli, przeprowadzenie eksperymentu, stworzenie osi czasu, chmury słów itp.).

Wykres 4. Tworzenie nagrań dźwiękowych lub wideo a umiejętności cyfrowe uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie: José Luis Herador Lindes, Manual para el teletrabajo docente, <https://drive.google.com/file/d/1G0GiJd6kJq1g9pMpgrHXdPCYYc2IuvIT/view?fbclid=IwAR3AhswAIIld7DfLWkztaMk4Zzn5JWt1Q3etFP9-uKDT4qgMeHnN1jOaPM>

Ostatnim istotnym elementem w edukacji jest ewaluacja. Jeśli nie ma czasu na ocenę i informację zwrotną, proces nauczania-uczenia się jest niepełny. Celem oceniania nie powinno być wystawienie oceny, ale przekazanie uczniom informacji zwrotnej, która ma polepszyć ich proces uczenia się. W pracy zdalnej niemożliwe jest ocenianie i poprawianie wszystkich wykonywanych zadań i ćwiczeń, szczególnie przy dużej ilości dość licznych klas, dlatego zasadnym wydaje się ograniczyć ocenianie aktywności uczniów do najważniejszych elementów programowych. Interesującą opcją wydaje się również zastosowanie strategii wspólnej oceny przy użyciu ścianek do współpracy, w których można komentować wytwory kolegów czy koleżanek (Padlet, Flipgrid, Dysk). Planując ocenę, należy wziąć pod uwagę kanały i środki, które zamierzamy wykorzystać do wysłania i oceny zadania (Moodle, Google Classroom, Grupy WhatsApp, Messenger itp.). Podobnie jak w pozostałej części procesu, uczniowie muszą wiedzieć, w jaki sposób i kiedy zostaną poddani ocenie.

Ćwiczenia zadane z lekcji na lekcję możemy sprawdzać zbiorowo w trakcie wideokonferencji, żeby uczniowie otrzymali ogólną informację zwrotną lub indywidualnie w postaci zdjęcia odesłanego tym samym kanałem, którym otrzymali polecenie. Jeżeli pracujemy metodą projektu, idealne jest zamieszczenie wszystkich uczniowskich produktów końcowych na platformie, do której wszyscy mają dostęp (fora Moodle, Padlet,

Flipgrid...). Możemy wykorzystać te kanały do przesyłania informacji zwrotnych i koewaluacji w formie komentarzy.

Takie platformy mogą posłużyć również do przygotowania pracy w grupie.

Formą powtórki czy sprawdzenia wiadomości może być bardzo popularny w edukacji zdalnej edukacyjny escape room. Utworzenie zestawu ścieżek z zagadkami i problemami do rozwiązania z danego tematu i poszukiwania tajnego kodu, który może być ostatecznym rozwiązaniem przesyłanym do nauczyciela jako dowód pokonania wszystkich wyzwań i rozwiązania zadań,

jest niezwykle motywującą formą powtórzenia przerobionych treści.

Potężnym narzędziem oceny jest także portfolio (foldery w chmurze, prezentacje genial.ly, witryny Google, Padlet itp.), gdzie uczniowie mogą zamieszczać wszystkie prace opracowane w ramach jednostki dydaktycznej. Taka forma łączy pracę wykonaną przez uczniów, kompetencje cyfrowe i jednocześnie promuje metaocenę, w której uczeń zastanawia się nad tym, czego się dowiedział, co mu się najbardziej podobało, omawia napotkane trudności, jest świadomy, czego brakuje mu w nauce i pracy własnej itp.¹⁷

Informacja zwrotna dla ucznia ma bardzo duże znaczenie. Może służyć rozwianiu wątpliwości, wskazaniu możliwości poprawienia błędów, wzmocnieniu naturalnych zasobów uczniów, pogłębieniu treści, a także podtrzymywaniu kontaktu, by uczniowie wiedzieli, że w każdej chwili mogą liczyć na nasze wsparcie.

Możemy wysunąć tezę, że uczestniczymy w rewolucji edukacyjnej, która obaliła model pasywnego uczenia się, gdzie nauczyciel wyjaśniał temat cicho i posłusznie słuchającym uczniom, którzy ewentualnie zadawali pytania, jeśli czegoś nie zrozumieli. W erze obfitości poznawczej nasze coraz bardziej cyfrowe społeczeństwo stawia nauczycielom nowe wyzwania i w okresie nauczania zdalnego coraz więcej osób zdaje sobie sprawę z nowych umiejętności, które implikuje ich rola. Nie wystarczy dobra znajomość tematu ani znajomość narzędzi elektronicznych wspomagających edukację. Projektowanie i używanie odpowiednich materiałów, w kontekście życia codziennego uczniów i rzeczywistości społeczności, do której należą, przynosi bardzo dobre efekty, ale nie możemy zapominać, że narzędzia cyfrowe to są tylko pomoce

pedagogiczne i ich wykorzystanie nie może stać się celem samym w sobie.

W obliczu kształcenia zdalnego nauczyciel odpowiada również za tworzenie się relacji w grupie, motywowanie i kształtowanie się autonomii ucznia. Potrzeba dużych umiejętności pedagogicznych, aby elastycznie wykorzystywać wiedzę i reagować na pomysły pojawiające się w trakcie procesu uczenia się. Sytuacja pandemii uświadomiła nam, że nauczycielowi nie wystarcza to, co już kiedyś opanował: musi wziąć odpowiedzialność za doksztalcenie się przez całą swoją karierę zawodową. Dobra organizacja i odpowiednie zaplanowanie zajęć są kluczowymi czynnikami sukcesu. Wyważone podejście do realizacji treści w określonym czasie, a równocześnie utrzymanie motywacji i budowanie zespołu klasowego stają się w kontekście edukacji zdalnej prawdziwym wyzwaniem. Doświadczenie wielu pedagogów pokazało, że kiedy uczniowie mają większy udział w podejmowaniu decyzji wpływających na ich naukę, zwiększa to ich motywację i ułatwia efektywność procesu edukacyjnego.

Podsumowując, dzisiaj poświęcenie się nauczaniu wymaga czegoś więcej niż znajomości nauczanych przedmiotów. Oznacza zaangażowanie społeczne, empatię w stosunku do wszystkich uczniów i potrzebę inteligencji emocjonalnej, aby ich zrozumieć i pokierować nimi. XXI wiek wymaga pracy zespołowej, kreatywności, korzystania z narzędzi dla nauczycieli i możliwości, jakie daje globalizacja dzięki technologii, a przede wszystkim otwartego podejścia do pytań i pomysłów młodych i świeżych umysłów, które ciągle uczą nas czegoś nowego.

¹ Zob. *Zdalne nauczanie a adaptacja do warunków społecznych w czasie epidemii koronawirusa: raport* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://zdalnenauczanie.org/>

Edukacja zdalna w czasie pandemii: prezentacja raportu [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://centrumcyfrowe.pl/edukacja-zdalna/>

² M. Knyś, *O zaletach, trudnościach i potrzebie indukcyjnego nauczania gramatyki języka polskiego jako obcego* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <http://jows.pl/artykuly/o-zaletach-trudnosciami-i-potrzebie-indukcyjnego-nauczania-gramatyki-jezyka-polskiego-jako->

Ł. Walterowicz, *Efektywność nauczania języków obcych, metoda indukcyjna* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://www.academia.edu/2086151/Efektywno%C5%9B%C4%87_nauczania_j%C4%99zyk%C3%B3w_obcych_metod%C4%85_indukcyjn%C4%85

³ E. Rybska, Z. Sajkowska, *Czym jest antropologiczna teoria dydaktyki(ATD)?* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://repozytorium.amu.edu.pl/bitstream/10593/13820/1/SE_35_2015_Eliza_Rybska_Zofia_Sajkowska.pdf, s. 370–371.

⁴ M. Biernat (dyr. zarząd.), *Edukacja zdalna w czasie pandemii* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://centrumcyfrowe.pl/czytelnia/badanie-edukacja-zdalna-w-czasie-pandemii/>

⁵ Tamże.

⁶ *Edukacja zdalna w czasie pandemii – zagrożenia na jakie zwraca*

ca uwagę UNICEF Polska [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.unicef.pl/Centrum-prasowe/Informacje-prasowe/Edukacja-zdalna-w-czasie-pandemii-zagadnienia-na-jakie-zwraca-uwage-UNICEF-Polska>

⁷ J. Pyżalski (red.), *Edukacja w czasach pandemii wirusa COVID-19* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://zdalnie.edu-akcja.pl/wp-content/uploads/2020/04/Edukacja_w_czasach_pandemii.pdf

⁸ J. Pyżalski, *Edukacja zdalna pokazała, że szkoła stoi emocjami* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://edukacja.dziennik.pl/aktualnosci/artykuly/7727346,edukacja-nauczanie-zdalne-koronawirus-pandemia-szkola-relacja-nauczyciel-uczen.html?fbclid=IwAR0vJHyFbyi_MaIxfjGrOWDdi6TuAZYrR1G7J-dulGllp_M7AJv-p35mKow

⁹ N. Walter, *Mamy (za) duży wybór – jak nie zgubić się wśród narzędzi cyfrowych?* W: J. Pyżalski (red.), *Edukacja w czasach pandemii wirusa Covid-19* [online], Warszawa: Edukacja, 2020 [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://zdalnie.edu-akcja.pl/wp-content/uploads/2020/04/Edukacja_w_czasach_pandemii.pdf, s. 53.

¹⁰ M. Polak, *Wykorzystujemy szeroko webquesty w nauczaniu* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.edunews.pl/narzedzia-i-projekty/narzedzia-edukacyjne/2554-wykorzystujemy-szeroko-webquesty-w-nauczaniu?fbclid=IwAR0U8egyZizv8EORM-EuNs6MvyAQfVH3juZ6tEvQWq4qOemLXFMye1V25M>

¹¹ *Czym jest OK?* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: https://ok.ceo.org.pl/?gclid=Cj0KCQjw3ZX4B-RDmARIsAFYh7ZL7v82FILae5G0sDJJAZMJuYwmRce8Me33PKauFnm8RhDjih5Qh2caAtRcEALw_wcB

¹² D. Więclawek, S. Rybińska, *Edukacja zdalna podczas epidemii koronawirusa: Jak radzą sobie polscy uczniowie i nauczyciele?* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://polskatimes.pl/edukacja-zdalna-podczas-epidemii-koronawirusa-jak-radza-sobie-polscy-uczniowie-i-nauczyciele/ar/c5-14971756>

¹³ J. Bober, *Odwrocona klasa online – zmiana roli ucznia i nauczyciela* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://www.edunews.pl/nowoczesna-edukacja/e-learning/4978-odwrocona-klasa-online-zmiana-rol-uczni-i-nauczyciela>

¹⁴ *100 x najlepsza edukacja. Zapraszamy do świata cyfrowej edukacji* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://100x-edu.aktywnynauczyciel.pl/>

¹⁵ *Technologia przeciw koronawirusowi* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://techagainstcoronavirus.com/>

¹⁶ K. Śliwowski, *Narzędzia i zasoby edukacyjne na czas zamknięcia szkół* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: <https://otwartezasoby.pl/narzedzia-i-zasoby-edukacyjne-na-czas-zamknienia-szkol/>

¹⁷ I. Wysocka, *Portfolio jako metoda wspierająca ocenianie wewnątrzszkolne* [online] [dostęp 13 lipca 2020]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ptde.org/pluginfile.php/679/mod_page/content/4/Archiwum/XVI_KDE/wysocka.pdf

Małgorzata Gralewski nauczyciel doradca CDN w Koninie

O wspieraniu (się) nauczycieli w warunkach zaawansowanych technologii

Możliwości wszechstronnego i ciągłego rozwoju zawodowego wydają się dziś znacznie większe niż w przeszłości, nieomal nieograniczone, a jednak... Przy takim bogactwie możliwości może warto zadać sobie kilka pytań, aby wyciągnąć z odpowiedzi na nie maksimum korzyści. Skupienie się na osobistych potrzebach i zainteresowaniach może pomóc w uniknięciu marnotrawienia czasu i energii, w czym mogą się okazać pomocne analityczne i krytyczne pytania w rodzaju: „Czy ma to znaczenie dla moich uczniów?”, „Czy zastosuję to w moim nauczaniu?”. Takie

pytania proponuje postawić sobie Susan Holden w artykule zamieszczonym w magazynie „The Teacher”, a który ja osobiście bardzo polecam. Artykuł ten publikujemy poniżej z przekonaniem, że jego lektura przyczyni się do tego, iż w kolejnych szkoleniach czy webinarach (którymi w czasie pandemii szczególnie jesteśmy bombardowani) uczestniczyć będziemy bardziej świadomie, kierując się w swoich wyborach ich przydatnością w naszej własnej praktyce edukacyjnej.

Susan Holden

Focus on teacher support – teachers meeting teachers

Websites now provide a huge opportunity for being in contact with other teachers, watching videos, participating in webinars, accessing conference sessions online, and generally keeping up to date. In addition, there are more traditional ways, such as teacher magazines and professional journals, either print or digital, as well as newsletters from teachers' groups and associations. For those who have the time, and can afford them, there is also the physical participation in meetings and conferences. The opportunities for keeping up to date, for continuous professional development and ongoing training, seem endless, far more than in the past. And yet...

With this wealth of possibilities, maybe it is worth asking a few questions in order to get the maximum value out of them. Analysing and focusing on personal contexts and needs, as well as interests, can help to ensure that time is not wasted. There is a buzz to be gained from hearing about the latest 'trend' or engaging with colleagues from across the globe online, but it is important to also remember to ask the critical questions: 'Is this relevant to my learners?', 'Can I use it in my teaching situation?', 'Does it fit into our educational structure?'

Starting with the known

Teaching is, in many ways, a lonely occupation. You, your students – and your objectives. These may be personal to you and your learners,

Susan Holden

Susan was originally trained to teach drama and English in UK schools, but after spending time in Paris researching French mediaeval theatre, working in a London advertising agency selecting props and clothes for photo-shoots, ironing shirts at the Arts Theatre (in the hope of becoming a theatre director), she transferred her original training to teaching in Italy and then Canada.

A mixed career followed of editing a teachers' magazine (*MET*), collaborating with the British Council on various training programmes, running a small publishing company (*MEP*), working as publishing director for Macmillan ELT until it was sold to a US company, setting up her own company (again) to produce and publish materials for Central Europe and then Latin America ... and is currently running the smallest publishing company, *Swan Communication*, from Scotland with one employee: herself.

This mixed trajectory is the basis for this series of articles.

Expectations

or they may be more impersonal, imposed from outside by the institution or the exam system, influenced by outside expectations from parents (in the case of young learners), or employers and professional needs (in the case of adults).

Teaching also takes place within the human context of busy lives. For many teachers, this may involve juggling the needs of more than one job, of the family, of bureaucracy, as well as keeping up to date, remaining positive and creative, while also keeping in touch with new ideas and making professional contacts. It is a question of identifying priorities.

Defining your context and objectives

- Who are you teaching?
What are their objectives?
What are your objectives?
- Where are you teaching?
- What are the external objectives?
- What are the major constrictions?
- What are the major opportunities?

Observing and discussing

Many teachers dislike being observed – there is often a kind of safety in closing the classroom door. And yet, it is sometimes difficult to be totally objective about how a lesson went, especially when you are then rushing to yet another one, with a different group of students. However, sympathetic observation and discussion can be extremely useful. The basic requirement is trust.

If you have a colleague whom you trust – and who trusts you – it can be very useful to agree a programme of mutual lesson observation and follow-up discussion. The keyword is trust – as well as time to discuss in a relaxed atmosphere. This is not examining or testing, but mutual professional support and exploration.

Extending the discussion

A second stage in teacher support can often be provided by teachers' groups. These may

bring together teachers working in different teaching contexts within an area. They provide opportunities for hearing about other contexts, problems, and possibilities, which in turn can make you ask questions regarding your own reality in a different way.

Years ago, productive teachers' groups were set up in Italy in many towns, meeting once a month to exchange professional ideas as well as personal problems – building on the idea of the teaching profession being built on understanding and solidarity. The current regional Creative Cafes in Hungary are providing similar positive frameworks. The focus is on the 'bottom-up', not 'top-down', i.e. there might be an outside speaker to spark the discussion, but the real value is on the local exchanges and building of partnerships.

From outside to inside

Many teachers' groups combine resources to organise regional or national conferences. These, in their turn, may provide opportunities to join wider, regional or international gatherings, both online or 'live', in person.

Approached in a selective way, asking the relevant questions, and not forgetting one's own reality, these can be extremely useful for introducing new ideas and making new friends. They can also be fun!

However, the greatest benefit from these external opportunities can be gained by remembering the basic questions:

- Who are my learners?
- What are their objectives?
- What are my objectives?
- What is my teaching context?
- What is appropriate? Or worth trying?

With a little critical thinking of this kind, these outside opportunities can be very fruitful. Without it, they can be over-powering and off-putting.

OVER TO YOU

- What questions should teachers, trainees, and trainers ask about teacher support?
- What is available to you?
- What answers would you have for your own questions about yourself?

Barbara Jaworowicz nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Kilka sposobów na zdalną edukację

Edukacja zdalna stawia przed nauczycielami, uczniami i rodzicami nowe wyzwania. Nauka w wirtualnym świecie wymaga od uczniów i nauczycieli nowych umiejętności i nie chodzi tylko o umiejętności związane z użyciem narzędzi TIK, ale również o zmianę podejścia do procesu nauczania, uczenia się.

Nauczanie na odległość wymaga przeorganizowania sposobu prowadzenia zajęć oraz sposobu uczenia się. Działania nauczyciela powinny pójść w kierunku tworzenia zadań edukacyjnych w taki sposób, aby zwiększyć samodzielność uczniów, ich zaangażowanie, kreatywność i twórcze działanie. Rozwiązania zadań typowych, dostępnych w podręcznikach, zbiorach zadań, zeszytach ćwiczeń można łatwo pozyskać z Internetu i na zasadzie „kopiuj – wklej” wysłać gotowe rozwiązanie do nauczyciela. Zadanie edukacyjne winno być tak skonstruowane, aby wywołać aktywność ucznia potrzebną w procesie uczenia się.

Temat lekcji: Rola izolacji elektrycznej i bezpieczników.

Podstawa programowa: VI.14 Uczeń: opisuje rolę izolacji i bezpieczników przeciążeniowych w domowej sieci elektrycznej.

Pytanie kluczowe: Dlaczego nie należy naprawiać bezpieczników?

Zad. 1. Spośród podanych pojęć wypisz te, które mają związek z tematem lekcji: izolator, woltomierz, waga, opornik, amperomierz, niuton, wolt, termometr, przewodnik, kilogram, żarówka, amper, linijka.

Zad. 2. Zaproponuj podział następujących materiałów: igielit, miedź, ciało człowieka, sukno, złoto, plastik, aluminium, srebro, grafit, woda destylowana, kwas siarkowy, papier, wodny roztwór siarczanu miedzi, szkło, suche drewno, wodny roztwór soli kuchennej.

Zad. 3. Zaproponuj sposób połączenia żarówek na choinkę. Każda z żarówek jest dostosowana do napięcia 2 V. Uzasadnij swoją odpowiedź. Ile maksymalnie żarówek można połączyć w ten sposób? Czy istnieje inny sposób połączenia, który pozwala na użycie większej liczby żarówek?

Podczas nauki zdalnej w domu istotnym elementem, który przeszkadza uczniom, jest brak bezpośrednich relacji z rówieśnikami oraz z nauczycielem. Przykład refleksji ucznia na temat zdalnego nauczania: *Jeśli chodzi o wady zdalnego nauczania... z pewnością ogromnym minusem jest brak interakcji i możliwości dyskusji z innymi. Podczas nauki w szkole razem możemy porozmawiać i zastanowić się wspólnie nad konkretnym zadaniem, natomiast w domu jest to bardzo ograniczone. Osobiście bardziej odpowiada mi nauka w szkole. Należy zatem pamiętać o tym, aby stworzyć uczniom możliwość współpracy z innymi uczniami i z nauczycielem. Dobrym rozwiązaniem tego problemu mogą być miniprojekty, które do ich realizacji wymagają zaangażowania większej grupy uczniów. Przykład miniprojektu wykonanego przez uczniów w czasie edukacji zdalnej.*

Temat projektu: Świadomie oszczędzam energię elektryczną w moim domu.

Podstawa programowa: Cele kształcenia – wymagania ogólne. Wykorzystanie pojęć i wielkości fizycznych do opisu zjawisk oraz wskazywanie ich przykładów w otaczającej rze-

czywistości. Wymagania przekrojowe. Uczeń: I.1 wyodrębnia z tekstów, tabel, diagramów lub wykresów, rysunków schematycznych lub blokowych informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu; ilustruje je w różnych postaciach. Wymagania szczegółowe. Uczeń: VI.10 posługuje się pojęciem pracy i mocy prądu elektrycznego wraz z ich jednostkami; stosuje do obliczeń związku między tymi wielkościami; przelicza energię elektryczną wyrażoną w kilowatogodzinach na dżule i odwrotnie; VI.11 wyróżnia formy energii, na jakie jest zamieniana energia elektryczna; wskazuje źródła energii elektrycznej i odbiorniki.

Cel: Poznasz, jakie działania mają wpływ na zużycie energii elektrycznej w Twoim domu.

Kryteria sukcesu:

- wymieniasz rodzaje urządzeń elektrycznych znajdujących się w Twoim domu,
- potrafisz wskazać sposoby pozyskiwanie informacji o zużyciu energii w Twoim domu,
- potrafisz obliczyć koszt zużytej energii elektrycznej,
- wymieniasz sposoby, dzięki którym zaoszczędzisz energię elektryczną w Twoim domu.

Pytanie kluczowe: Jaki jest związek fizyki z troską o środowisko?

Jeśli masz problem na tym etapie rozwiązania zadania: ze zrozumieniem kryteriów sukcesu, zrozumieniem pytania kluczowego – skonsultuj się ze swoimi kolegami, rodzicami, ze mną w celu wyjaśnienia Twoich wątpliwości. Jeżeli nie, to przejdź do następnego polecenia.

Zad. 1. Do poniższej tabeli wpisz przykłady odbiorników elektrycznych oraz wymień rodzaje energii, na jakie zostaje zamieniona energia elektryczna.

Odbiornik	Otrzymana energia
Czajnik elektryczny	Energia wewnętrzna wody Energia wewnętrzna drucika, energia świetlna (i ciepło)

Zad. 2. Uzupełnij poniższą tabelę o przykłady odbiorników znajdujących się w Twoim domu. Potrzebne dane odczytaj z tabliczek znamionowych urządzeń.

Wskazówka

Tabliczka znamionowa – tabliczka (najczęściej metalowa) trwale przymocowana do maszyny, urządzenia, aparatu, środka transportu itp., zawierająca krótki jego opis i podstawowe informacje, takie jak:

- nazwa,
- producent,
- rok produkcji,
- numer seryjny,
- podstawowe parametry, np. moc znamionowa, masa, ładowność,

- warunki pracy, np. napięcie zasilające,
- sposób podłączenia,
- klasa zasilania,
- certyfikat bezpieczeństwa.

(źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Tabliczka_znamionowa)

Rodzaj odbiornika	Napięcie (V)	Moc (W)
Żarówki	230	15, 40, 60, 100

Możesz dowolnie zwiększać liczbę wierszy, w taki sposób, aby odpowiadała liczbie urządzeń znajdujących się w Twoim domu. Skonsultuj się z kolegami, upewnij się, że o wszystkim pamiętasz. Możecie się konsultować w sprawach związanych z wypełnieniem tej tabeli, dzielić spostrzeżeniami, wymieniać uwagi, porównywać przykłady.

Zad. 3. Sprawdź aktualną cenę energii elektrycznej dostarczanej przez twojego operatora. Oblicz koszt zużytej energii w ciągu miesiąca (30 dni) energii elektrycznej przez wybrane przez Ciebie urządzenie znajdujące się w twoim domu. Potrzebne dane odczytaj z tabliczki znamionowej, czas użytkowania urządzenia określ samodzielnie (np. jak długo w ciągu doby korzystasz z komputera, czajnika elektrycznego, telewizora).

Przykład: Koszt zużytej energii elektrycznej w ciągu miesiąca przez telewizor, który jest włączony przez 8 godzin dziennie, obliczamy w następujący sposób. Moc odbiornika P=60 W. Przykładowa cena 1 kWh energii elektrycznej wynosi 0,24 zł.

Rozwiązanie:

$$W = P \cdot t = 60W \cdot 30 \cdot 8h = 14400 \text{ Wh} = 14,4 \text{ kWh}$$

$$\text{Koszt} = 14,4 \text{ kWh} \cdot 0,24 \text{ zł/kWh} = 3,46 \text{ zł}$$

Koszt zużytej w ciągu miesiąca energii elektrycznej przez telewizor wynosi 3,46 zł.

Poproś koleżankę lub kolegę o wspólne wykonanie tego zadania. Możecie się konsultować w sprawach związanych z jego rozwiązaniem. Możesz zwrócić się do mnie z prośbą o wyjaśnienie tych elementów, które sprawiają Ci trudność.

Czy potrafisz na tym etapie odpowiedzieć na pytanie kluczowe? Jeżeli tak, zapisz odpowiedź w tym miejscu. Postaraj się ją uzasadnić.

.....

.....

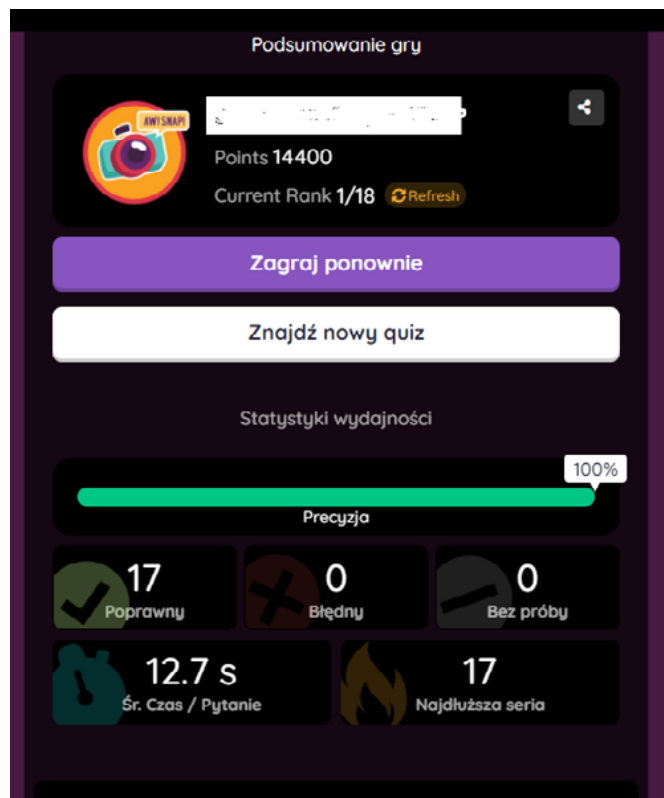
.....

.....

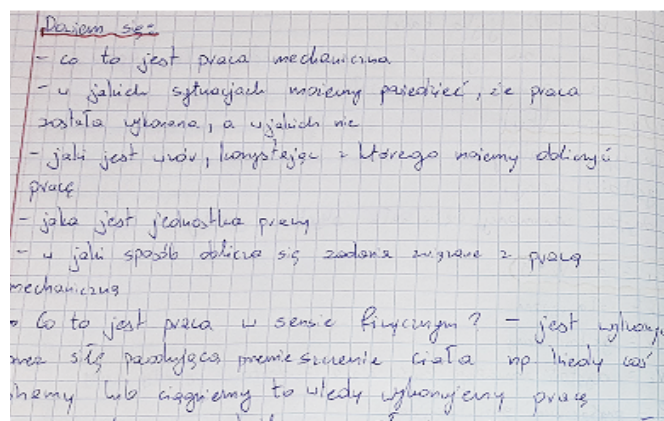
.....

Zad. 4. Zaproponuj sposoby, dzięki którym możesz zaoszczędzić energię elektryczną w Twoim domu. Zaprezentuj ten projekt w formie Mapy Myśli, zrób zdjęcie i prześlij je za pomocą poczty elektronicznej lub aplikacji Messenger.

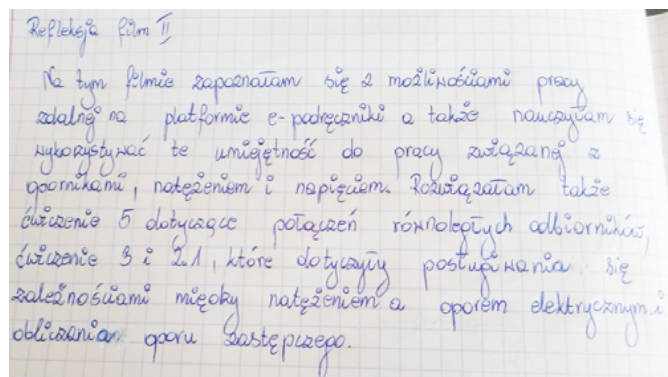
Istotnym elementem procesu uczenia się jest samoocena ucznia. Bardzo pomocne w samoocenie są narzędzia TIK do tworzenia testów, quizów. Należą do nich: platforma LearningApps oraz Quizizz. Uczniowie rozwiązują testy, uzyskują automatycznie informację zwrotną dotyczącą poziomu opanowanych wiadomości, co zrobili źle oraz prawidłową odpowiedź. Istnieje możliwość wielokrotnego podejścia, uczeń dzięki temu doskonali swoje umiejętności, co prowadzi do osiągnięcia sukcesu edukacyjnego. Nauczyciel uzyskuje informację na temat poziomu osiągnięcia przez uczniów celu lekcji.

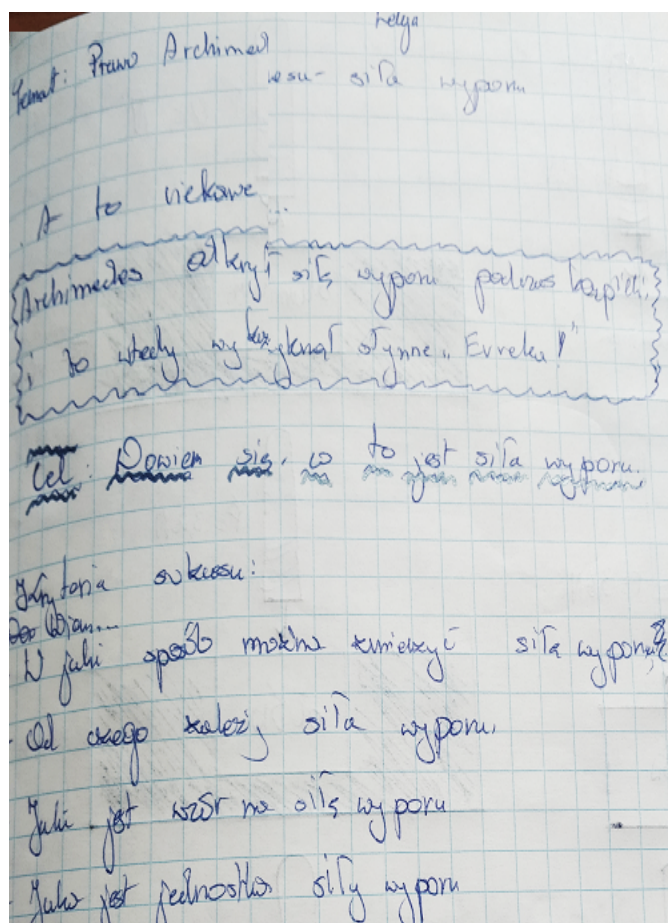
Dużym wsparciem dla uczniów podczas zdalnych lekcji okazała się praca z OK zeszytem. OK zeszyt to projekt realizowany przez Centrum Edukacji Obywatelskiej. Pomysłodawczynią działania jest Danuta Sterna, ekspertka merytoryczna w programie Szkoła Ucząca Się. OK zeszyt jest dla ucznia źródłem informacji własnego autorstwa, pozyskanych od nauczyciela oraz z różnych źródeł. Każdy uczeń może samodzielnie zaplanować jego elementy.

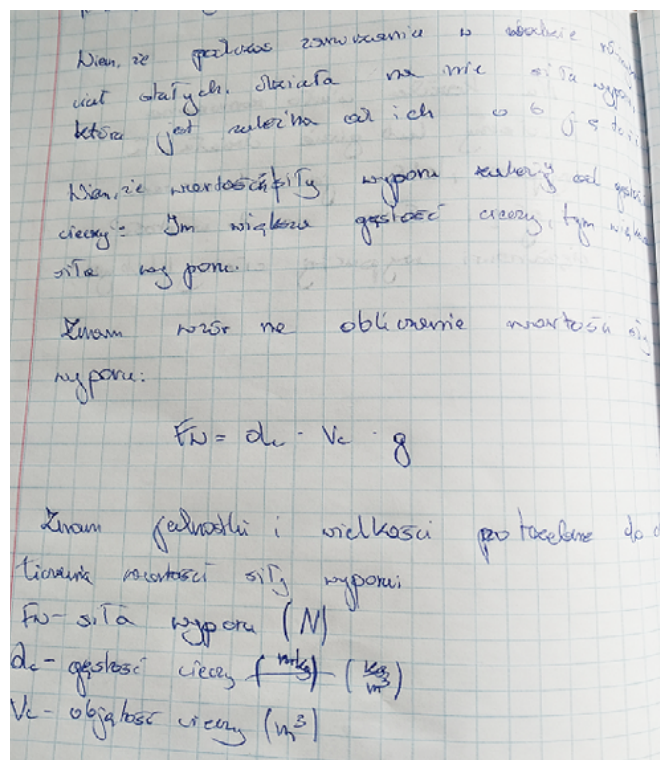
Wspólne elementy OK zeszytu moich uczniów to: temat lekcji, cele, kryteria sukcesu oraz refleksja. Refleksja dotyczy informacji na temat tego, czego się nauczyłam/łem, co było dla mnie trudne/łatwe, co mnie zaskoczyło, co wykorzystam, co sobie przypomniałam/łem itp.

Zapraszam do zapoznania się z materiałem zamieszczonym na stronie internetowej CDN w Koninie mojego autorstwa dotyczącym wykorzystania OK zeszytu w edukacji zdalnej pt. „OK zeszyt w pracy samokształceniowej ucznia”. Link do materiału: <https://cdnkonin.pl/index.php?it=61007>. Nauczyciel opracowuje materiał nauczania w formie prezentacji, filmu, scenariusza. Uczniowie samodzielnie dokonują analizy treści zawartych w opracowanych materiałach, w oparciu o cele i kryteria sukcesu wykonują autorskie notatki, podsumowują proces uczenia się, zapisując refleksję.

Radek Kotarski w swojej książce pt. „Włam się do mózgu” opisuje dziesięć metod skutecznej nauki. W opracowaniu przedstawiono przykład metody, która polega na samodzielnym przetwarzaniu treści, wyciągnięciu najważniejszych elementów i zapisaniu ich w „jakiś” sposób.

Metoda ta angażuje mózg i sprawia, że zapamiętujemy to, co jest istotne, a pomijamy rzeczy zbędne, nieważne, te, które możemy pominąć. Praca z OK zeszytem jest przykładem zastosowania opisanej metody.

OK zeszyt sprawdza się zarówno w tradycyjnym nauczaniu, jak również w edukacji zdalnej. Praca z OK zeszytem wymaga od ucznia twórczego zaangażowania w proces uczenia się. Zapraszam serdecznie do zapoznania się z informacjami dotyczącymi OK zeszytu na blogu, który prowadzi Danuta Sterna – link: <https://osswiata.pl/> oraz na FB. Znajdują się tam cenne informacje dotyczące projektu oraz bardzo dużo przykładów pochodzących od nauczycieli praktyków pracujących z OK zeszytem na różnych przedmiotach. Nauczyciele należący do grupy na FB OK zeszyt prezentują gotowe rozwiązania, co się sprawdza, co jest trudne, z czego zrezygnować, udostępniają wiele materiałów, które można wykorzystać w pracy z uczniami.

Bibliografia

- R. Kotarski, *Włam się do mózgu*, Altenberg, Warszawa 2017
- J. Salach, M. Rozenbajgier, R. Rozenbajgier, *Fizyka 8. Poradnik dla nauczycieli i studentów studiów nauczycielskich*, Kraków 1998
- T. Kutajczyk, K. Kutajczyk, *Sprawdziany 1-3 dla gimnazjalistów*, WSiP, Warszawa 2002

Grażyna Frydrychowicz nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Instrukcja logowania do Learning Apps – zakładanie klasy

Learning Apps jest darmową platformą edukacyjną wspierającą proces uczenia się i nauczania. Dlaczego warto zastosować aplikację w pracy z uczniem?

- Pomoc dydaktyczna, dzięki któ-

rej można przygotować mnóstwo atrakcyjnych zadań online dla uczniów oraz z uczniami, dająca możliwość:

- » wzrostu aktywności, motywacji i zaangażowania uczniów w realizacji

określonego celu lekcji,

- » dostosowania do różnych stylów uczenia się (indywidualizacja nauczania),
- » dostępu uczniom do różnorodnych źródeł informacji.

Zakładanie klasy:

Wejdź na stronę www.learningapps.org.

Strona startowa – opis narzędzia

The screenshot shows the LearningApps.org homepage with several callout boxes:

- Wyszukiwarka**: Points to the search bar at the top.
- Aplikacje istniejące**: Points to the 'Przeglądaj aplikacje' button.
- Miejsce logowania się**: Points to the 'Zaloguj się' button.
- Opis najważniejszych funkcji**: Points to the 'Co to jest LearningApps.org?' and 'Zobacz Tutorial' links.

The page content includes a navigation bar with 'Przeglądaj aplikacje' and 'Stwórz aplikację', a search bar, and a main section with a 'Przełącz darowiznę PayPal' button. A notice for 'Dear users of LearningApps.org' is visible, mentioning server infrastructure changes and listing deactivated functions like the search box, chat tools, and statistics.

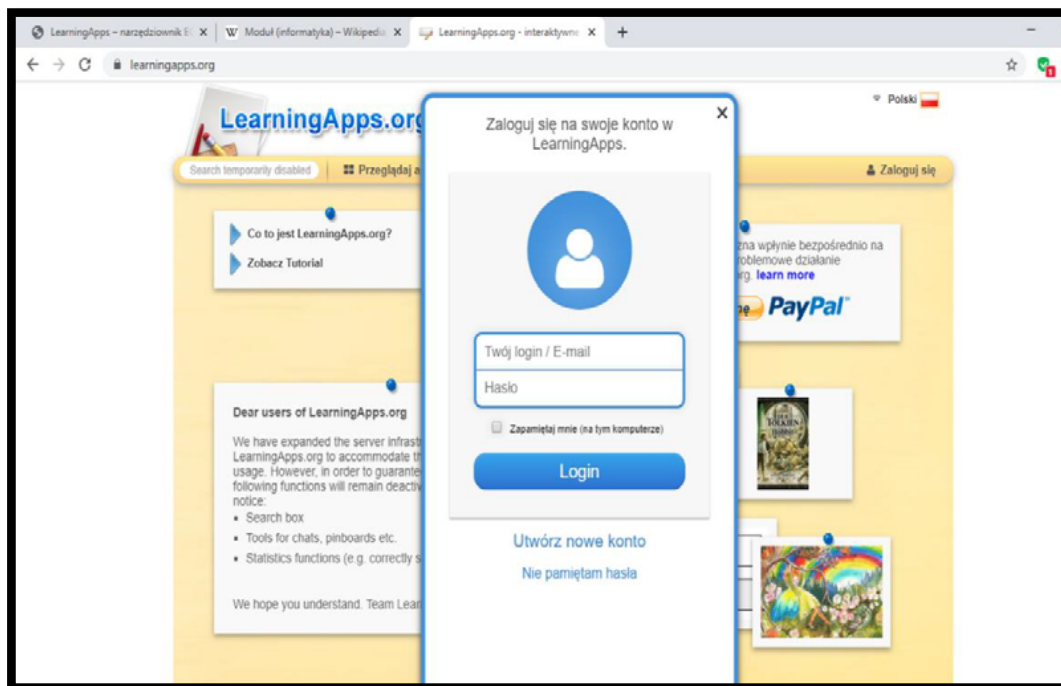
➔ W celu zalogowania lub utworzenia konta wybierz opcję w prawym górnym rogu

Zaloguj się

➔ Wpisz nazwę użytkownika i hasło, jeśli posiadasz już konto na platformie lub kliknij **Utwórz nowe konto** Uzupełnij dane.

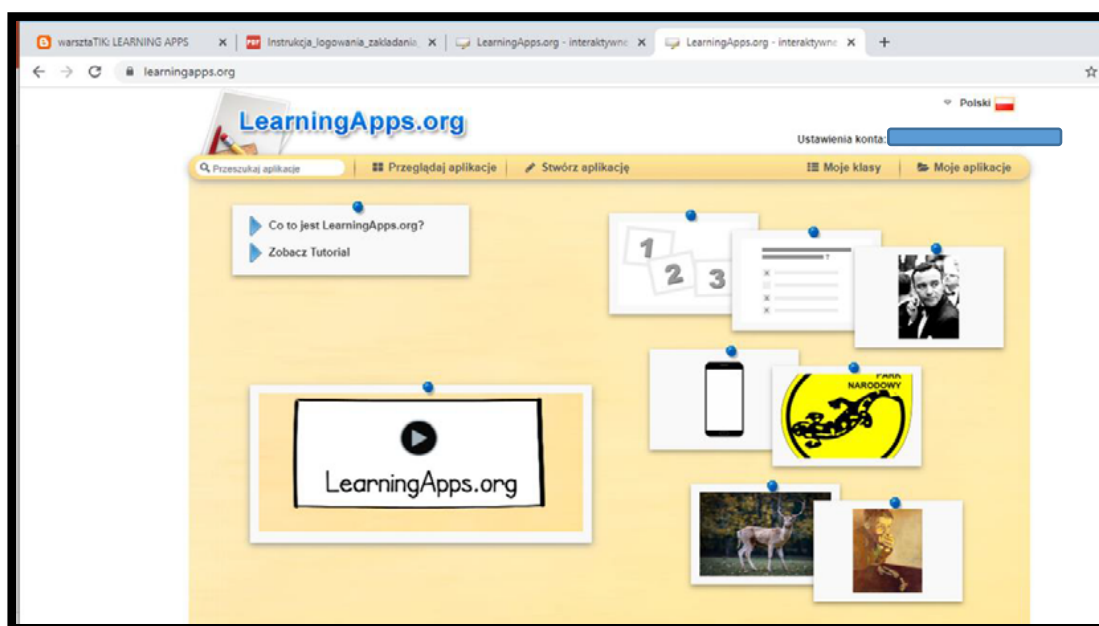
Utwórz nowe konto

Okno logowania się

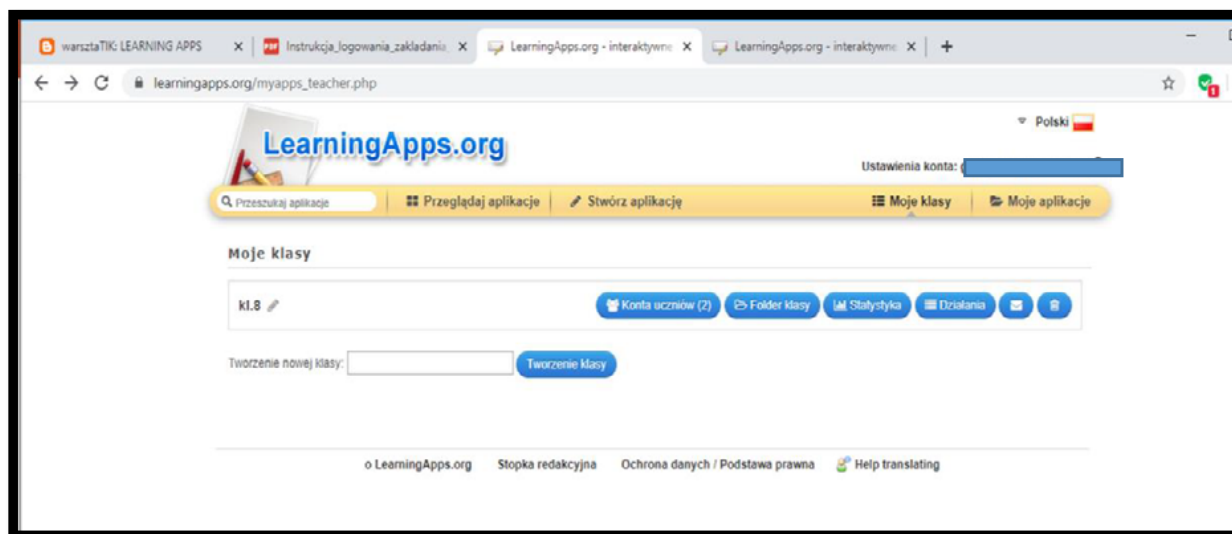

➔ Po zalogowaniu z górnego paska zadań wybierz opcję

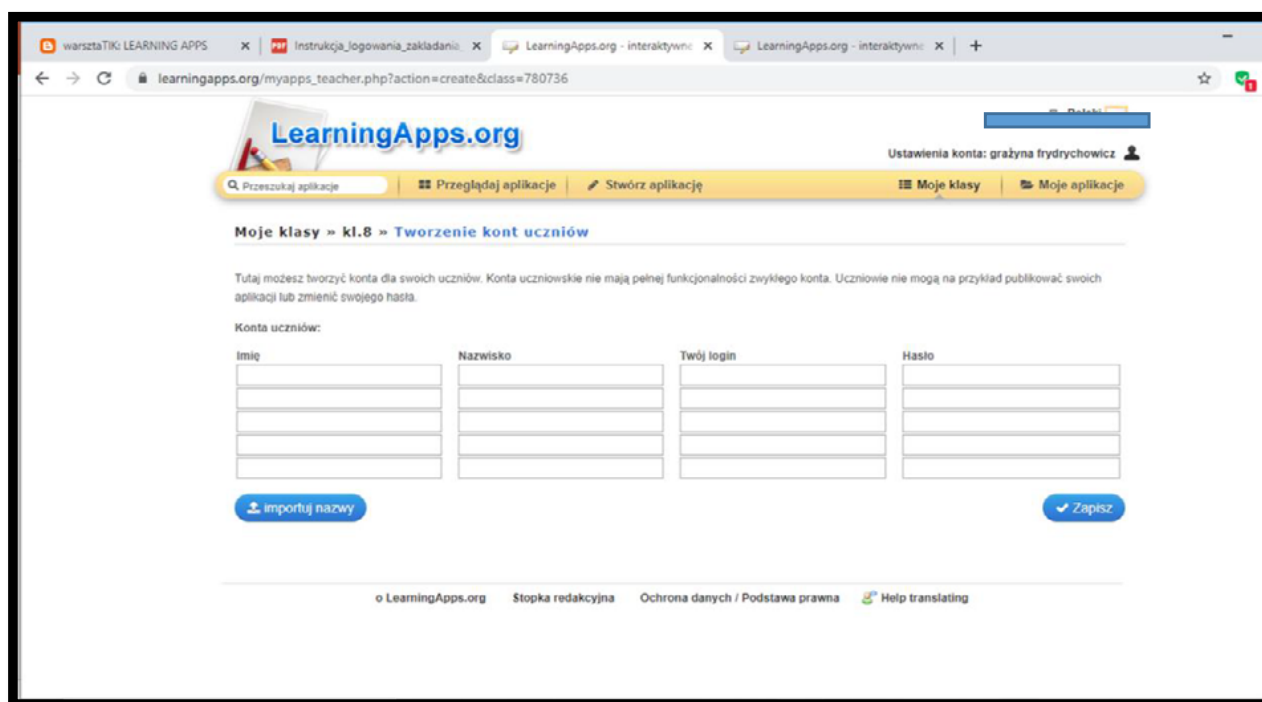
Moje klasy

➔ Wpisz nazwę klasy w okienku **Tworzenie klasy** i zaakceptuj przez kliknięcie.

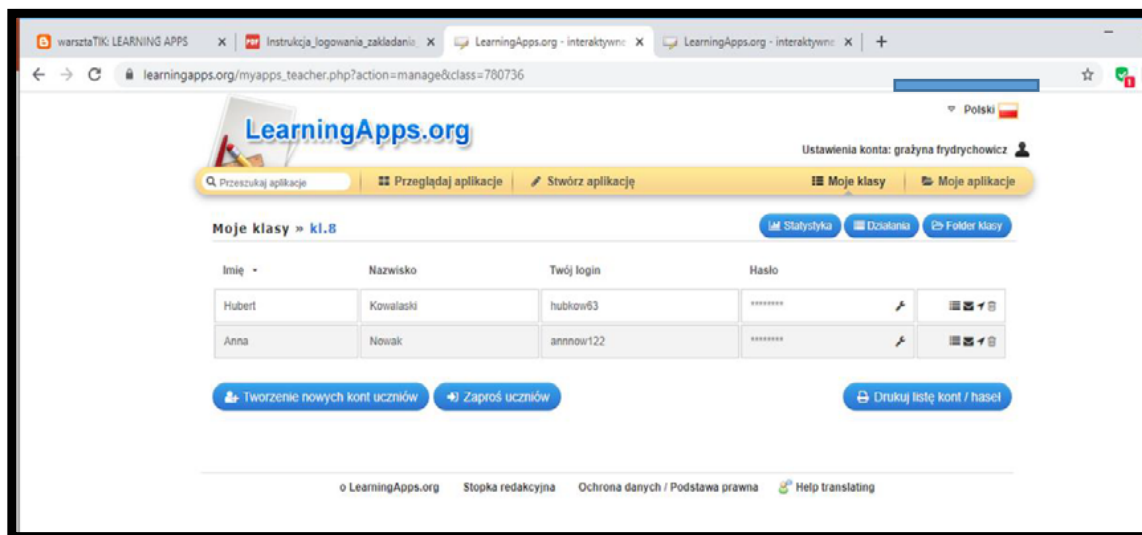

➔ Następnie kliknij **Tworzenie kont uczniów**

➔ Wpisz w odpowiednie okienka imię i nazwisko ucznia. Jego login pojawi się automatycznie po kliknięciu w okienko Login.

➔ Gdy lista uczniów jest gotowa, klikamy przycisk **Zapisz**

➔ Na końcu danych każdego ucznia znajduje się komórka z symbolami. Oznaczają one:

- koperta – wyślij wiadomość do ucznia,
- strzałka – przenieś ucznia do innej klasy,
- “x” – usuń konto z klasy,
- kosz – usuń konto z aplikacji Learning Apps.

➔ Dodając wybraną aplikację do klasy, wybierz: CLASS FOLDER danej klasy – zakładka **Dodaj aplikację** i wybierasz aplikację z własnych zasobów.

➔ Zakładka **Konta uczniów** umożliwia edytowanie klasy, czyli zapraszanie uczniów, tworzenie kont, wysyłanie wiadomości do klasy, usuwanie klasy oraz tworzenie nowej.

➔ Po naciśnięciu pojawia się okienko, z którego można wybrać opcję wyboru aplikacji:

- wybierasz aplikację z własnych zasobów,
- wyszukujesz aplikacje z katalogu,
- wklejasz link aplikacji z Learning Apps.

➔ Zakładka **Aplikacje moich uczniów** umożliwia podgląd aplikacji stworzonych przez uczniów. Można je redagować, usuwać oraz publikować; z tego miejsca możemy również wysłać wiadomości do uczniów oraz udostępniać ich aplikacje całej klasie.

➔ Zakładka **Edytuj klasę** umożliwia zapraszanie uczniów, tworzenie kont, wysyłanie wiadomości do klasy, usuwanie klasy oraz tworzenie nowej.

➔ Zakładka **Statystyki** daje pogląd, kto i ile razy wykonał zadanie, np. zagrał w daną grę czy rozwiązał quiz.

Polecam:

- LearningApps.org – informacje i tworzenie konta (www.youtube.com/watch)
- Konta uczniów w Learning Apps (www.facebook.com/szkolneinspiracje/videos)

Agnieszka Szymczak nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Dlaczego platforma Google Meet?

Po kilku miesiącach pracy zdalnej możemy, jako nauczyciele praktycy, oceniać przydatność aplikacji, którymi posługiwaliśmy się na co dzień. W czasach pandemii wszystkie szkoły zmuszone były korzystać z różnych platform do przeprowadzania wideokonferencji, czy w celu prowadzenia zajęć edukacyjnych, czy organizowania szkoleń w ramach WDN. O wyborze platformy najczęściej decydowały: łatwość w obsłudze i bezpieczeństwo w sieci.

Pragnę odpowiedzieć na pytanie: Czy warto – a jeśli tak, to dlaczego warto – korzystać z Google Meet?

Google Meet pod wieloma względami wyróżnia się na tle konkurencji. Zalety tej aplikacji to między innymi:

- **Pełna integracja z Gmailiem i Kalendarzem** – każde spotkanie wyznaczone w Google Calendar zawiera link do automatycznie utworzonego pokoju konferencyjnego. Wszyscy uczestnicy otrzymają też powiadomienie e-mailowe.
- **Bezpłatny dostęp dla każdego, nawet offline** – do wideokonferencji może dołączyć każda zaproszona osoba, niezależnie od tego, czy używa G Suite, czy darmowego Gmaila. Do każdej konferencji generowany jest też numer telefonu, dzięki któremu można pozostać w kontakcie nawet bez dostępu do internetu.
- **Funkcje Enterprise dla wszystkich na czas epidemii** – Google przedłużyła dostęp do najbardziej zaawansowanych funkcji Meet dla wszystkich do 30 września 2020.
- **Do 250 równoczesnych uczestników konferencji** – nawet 250 osób może aktywnie uczestniczyć w rozmowie. Nie ma też żadnych ograniczeń czasowych.
- **Streamowanie na żywo nawet dla 100 tysięcy osób** – stream to sposób na podzielenie się wiedzą z szeroką publicznością, bez wchodzenia z nią w interakcję na wizji. Jeśli oglądający chce skontaktować się z innymi

lub z samym prowadzącym, to ma do dyspozycji wbudowany czat.

- **Możliwość nagrywania spotkań i streamów** – każda konferencja w Meet może być nagrana i automatycznie zapisana na Dysku Google w formie pliku wideo.
- **Udostępnianie ekranu** – nie wszystko da się przekazać mimiką twarzy, dlatego w Meet możemy zastąpić widok z kamery tym, co obecnie mamy na pulpicie, aby krok po kroku pokazać rozmówcom, o czym mówimy.

Meet eliminuje typowe problemy związane z dołączaniem do rozmowy wideo w pracy. Wystarczy skonfigurować spotkanie i udostępnić link. Nie musisz się zastanawiać, czy członkowie zespołu mają odpowiednie konta lub wtyczki. Dzięki szybkiemu i nieskomplikowanemu interfejsowi oraz inteligentnemu zarządzaniu uczestnikami prowadzenie rozmów z wieloma osobami jest niezwykle proste.

Dzięki pełnej integracji usługi Meet z innymi komponentami G Suite możesz dołączyć do spotkania bezpośrednio z poziomu wydarzenia w Kalendarzu lub e-maila z zaproszeniem. Wszystkie istotne szczegóły wydarzenia masz zawsze pod ręką – nieważne, czy dołączasz do niego na komputerze, telefonie, czy w sali konferencyjnej.

Usługa Meet ma specjalnie zaprojektowane aplikacje na iOS i Androida. Możesz w nich wyświetlić wszystkie spotkania w danym dniu oraz najważniejsze informacje pobrane z Kalendarza, a następnie dołączyć do rozmów jednym kliknięciem. W G Suite Enterprise na potrzeby każdego spotkania jest też tworzony numer telefonu, dzięki czemu nie przegapisz spotkania nawet w podróży, gdy nie będziesz mieć połączenia z siecią Wi-Fi ani komórkowej transmisji danych.

W pracy nauczyciela ważny jest

kontakt z uczniem. Podczas pracy zdalnej z dużą grupą taki kontakt jest utrudniony, lecz dzięki tej platformie łatwo możemy udostępnić ekran i pokazać uczniom najistotniejsze wiadomości, które czasami trudno przekazać ustnie. Można wyświetlać prezentacje i swoje notatki. Wideokonferencje mogą posłużyć nie tylko do rozmów twarzą w twarz, ale także do wyświetlania uczestnikom dowolnych treści z ekranu swojego komputera. Klikając przycisk „Zaprezentuj teraz” możemy zdecydować, czy chcemy pokazać innym cały ekran, czy tylko jedno wybrane okno.

- „Cały ekran” – inni uczestnicy spotkania zamiast naszej twarzy zobaczą dokładnie to samo, co my widzimy na monitorze w danym momencie.
- „Okno” – tę opcję wybieramy, jeśli chcemy pokazać tylko zawartość jednej aplikacji lub karty przeglądarki, np. z prezentacją multimedialną, czy programem uruchomionym w tle.

Bardzo dobrym narzędziem do wykonywania testów oraz ankiet są Formularze Google. Można bez problemu ustawić określony czas na dany test, a także wyświetlać statystyki i łatwo udostępniać wyniki testu (i oceny).

Quizlet to doskonały przykład na to, że nauka może być szybka, efektywna i jednocześnie całkiem ciekawa. Wystarczy, że wiedzę będziemy przyswajając w postaci quizu. Tutaj ponownie jedna osoba (nauczyciel) tworzy treści, a reszta osób dostaje link do gotowego testu-quizu. Trudność w tekstach sprawia wstawianie równań matematycznych i chemicznych, lecz i tę umiejętność można łatwo opanować. Przydatny jest do tego program Math Type.

Obecnie ze względu na pandemię jest dużo dostępnych platform do wideokonferencji i każdy może wybrać platformę najłatwiejszą w obsłudze.

Aldona Olesiak nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Refleksje na temat rodzicielstwa w czasach #zostańwdomu

Epidemia koronawirusa zmieniła nasze dotychczasowe życie. Zamknięto szkoły oraz niektóre zakłady pracy. Część z nas została w domach z dziećmi, rozpoczynając na niespotykaną dotąd skalę świadczenie usług w ramach pracy zdalnej. Wielu rodziców kontynuuje pracę stacjonarnie, ale nie zmienia to faktu, że musieli zorganizować opiekę nad dzieckiem, nie mogąc często skorzystać ze wsparcia babć i dziadków, bowiem grupa ta jest najbardziej narażona na zakażenie koronawirusem. Efektem epidemii są także cięcia kosztów w firmach, w związku z czym wiele osób straciło pracę. Tym samym w rzeczywistości wypełnionej niepewnością, lękiem oraz obawami większość rodzin zaczęła spędzać ten czas wspólnie ze sobą – bez przerwy, niestety nie zawsze z dobrymi emocjami.

Postawy Polaków wobec epidemii koronawirusa sprawdzili psychologowie z Uniwersytetu SWPS – dr Konrad Maj i prof. Krystyna Skarżyńska¹. Według przeprowadzonych badań aż 82,4% respondentów zadeklarowało, że stosuje się do zaleceń bezpieczeństwa epidemicznego przekazywanych przez władzę i w związku z epidemią koronawirusa drastycznie ogranicza kontakty z ludźmi. Wyniki badań pokazały, że Polacy wprowadzili zmiany w życiu codziennym. Dzieci nie chodzą do przedszkola, szkoły, nie mogą spotkać się z babcią, dziadkiem, rodzice pracują przy komputerze lub chwilowo nie pracują w ogóle. Jak sobie z tym wszystkim poradzić? Czy w ogóle można sobie z tym wszystkim poradzić? Wielu z nas próbuje znaleźć odpowiedzi na te trudne pytania.

Rodzice chcą zadbać o swoje dzieci. Wiemy, że każde dziecko może inaczej radzić sobie z emocjami, ale każde w obliczu zamkniętej szkoły, odwołanych wydarzeń, izolacji od koleżanek i kolegów potrzebuje ogromnego wsparcia i miłości najbliższych. Wynika to między innymi z raportu „Edukacja zdalna w czasie pandemii” podsumowującego badania przeprowadzone w kwietniu 2020 r. przez Centrum Cyfrowe, Centrum Edukacji Obywatelskiej i Fundację Szkoła z klasą. Według na-

uczycieli uczestniczących w badaniu:

- uczniowie poddani są olbrzymiemu stresowi,
- ich życie wywróciło się do góry nogami,
- czują się osamotnieni, tęsknią za kolegami i codzienną rutyną,
- często mają za mało ruchu, co dodatkowo sprzyja obniżonemu nastrojowi,
- często rodzice nie są w stanie udzielić im właściwego wsparcia.

Nauczyciele organizujący zajęcia zdalne podkreślali, że uczniowie potrzebują rozmowy ze sobą oraz zabawy, bo to wpływa pozytywnie na ich stan emocjonalny².

Bardzo ważnym elementem codzienności są zatem prawidłowe relacje rodzic – dziecko. Warto pomyśleć, co mogę zrobić, by zadbać o swoje emocje i zatrzymać się. Polecam lekturę całego poradnika dla rodziców „Rodzicielstwo w czasach #zostańwdomu. Potrafię się zatrzymać... ale jak to zrobić?!“³. Autorzy podkreślają, że rodzice są obecnie w trudnej sytuacji emocjonalnej, bo doświadczają podwyższonego napięcia związanego z lękiem, bezradnością i niepewnością związaną z trudnością oszacowania końca trwania pandemii. Warto więc uwzględnić kilka wskazówek pomocnych w budowaniu relacji z dzieckiem, aby nie dopuścić do konfliktu. Oto kilka porad dla rodziców:

- Zajmij swój mózg – daj mu zadanie do wykonania, które uruchomi część odpowiedzialną za myślenie, analizę, liczenie. Ważne, aby nie była to czynność automatyczna, tylko coś, co każe Twojemu mózgowi wyhamować.
- Zorientuj się, co czuje i czego potrzebuje Twoje dziecko.
- Rzuć sobie koło ratunkowe, np. poszukaj myśli, sentencji, perspektywy, która Cię zatrzyma, pozwoli spojrzeć inaczej na to, co się dzieje.
- Spójrz z empatią na dziecko w tej trudnej sytuacji i przekieruj myśli oraz emocje w stronę rozczarowanego dziecka, a nie obserwujących nas przechodniów czy spojrzeń z okien mieszkań.
- Zadbaj o swój dobrostan psychiczny,

w tym między innymi o odpoczynek, sen, ruch fizyczny, przyjemności. Pamiętaj, że dobrze jest szukać choć najmniejszych sposobów na utrzymanie aktywności, przyjemności, aby zachować poczucie sprawstwa, a zmniejszać poczucie bezradności.

Inne wskazówki dotyczące wspierania dzieci w tym trudnym czasie można znaleźć w poradniku opublikowanym przez UNICEF⁴:

- Rodzice powinni spokojnie rozmawiać ze swoimi dziećmi o koronawirusie.
 - Trzymaj się rutyny, warto przygotować harmonogram, który będzie obejmował zarówno czas na zabawę, możliwość kontaktu telefonicznego z przyjaciółmi, a także czas „wolny od technologii” i czas na pracę domową.
 - Pozwól dziecku odczuwać emocje.
 - Sprawdź, jakie informacje o koronawirusie docierają do Twoich dzieci.
 - Stwórz okazje do wspólnego spędzania czasu. Co kilka dni możecie spędzać wieczór na wspólnej zabawie lub gotować razem posiłki.
 - Kontroluj swoje zachowanie. Może to oznaczać powstrzymanie emocji, co dla wielu okaże się bardzo trudne. Pamiętajmy, że to rodzice zapewniają swoim dzieciom poczucie bezpieczeństwa.
- W relacjach z dzieckiem warto znaleźć czas na wspólne czytanie. Ja polecam dwie pozycje:
- Zbiór opowiadań „Uśmiechnij się! W domu też jest fajnie”⁵ jest odpowiedzią na potrzeby dzieci i rodziców, którzy z powodu zamknięcia szkół wywołanego pandemią koronawirusa znaleźli się w trudnej i niecodziennej sytuacji. Razem stawiają czoła izolacji, edukacji zdalnej i – niejednokrotnie – nudzie. Mam nadzieję, że te krótkie opowiadania i ćwiczenia kreatywne dla najmłodszych pozwolą na kilka dodatkowych chwil wytchnienia i zabawy.
 - Jak rozmawiać z dzieckiem o uczuciach, emocjach czy wartościach, kiedy najczęściej podejmujemy temat dopiero, gdy coś się właśnie dzieje, kiedy mierzymy się z trudną emocją

czy wówczas, gdy ktoś zrobił coś, co jest wbrew naszym wartościom i czujemy potrzebę reakcji? Warto posłuchać bajek, np. tych ze zbioru „Mądre bajki z całego świata”⁶.

zadbać o swoje emocje i zredukować rodzicielski stres. Kilka ciekawych propozycji pojawiło się w artykułach: „Mam dość – co możesz zrobić dla siebie, by zredukować rodzicielskie

emocje:

- Dbaj o bezpieczeństwo.
- Ogranicz media, aby zmniejszyć lęk.
- Zarządzaj czasem – nie pozwól, aby praca z odpoczynkiem nam się „zlewała”.
- Uzyskaj i zapewnij ciepłe, pocieszające, społeczne wsparcie przez wideo, telefon lub SMS.
- Znajdź sposoby wyrażania życzliwości, cierpliwości i współczucia.
- Odżywiaj się zdrowo.
- Pracuj wydajnie z domu.

KORONAWIRUS

NAD TYM NIE MAM KONTOLI WIĘC MOGĘ SIĘ NA TYM NIE SKUPIAĆ

- Przestrzeganie zasad bezpiecznego dystansu fizycznego wobec mnie przez innych ludzi
- Motywy działania innych ludzi
- Reakcje innych ludzi

- Zachowania innych ludzi
- Dostępność w sprzedaży papieru toaletowego lub produktów żywnościowych
- Przewidywanie, co się wydarzy
- Jak długo potrwa epidemia

NAD TYM MAM KONTOLĘ WIĘC MOGĘ SKUPIĆ SIĘ NA TYCH SPRAWACH

- Zachowanie bezpiecznego dystansu fizycznego wobec innych
- Ograniczenie oglądania wiadomości
- Postępowanie zgodnie z zaleceniami Ministerstwa Zdrowia

- Pozytywne nastawienie
- Ograniczenie czytania Social Mediów
- Znajdywanie ciekawych rzeczy do zrobienia w domu
- Moja życzliwość wobec innych

JAK SOBIE RADZIĆ ZE STRESEM?

-

Rozmowa z ludźmi, którym ufasz, może pomóc. Skontaktuj się telefonicznie lub za pomocą komunikatorów internetowych ze znajomymi i rodziną.
-

Jeśli musisz pozostać w domu, utrzymuj **zdrowy styl życia** – dbaj o odpowiednią dietę, regularny sen, ćwiczenia. Nie zapominaj o wietrzeniu mieszkania.
-

Nie pal, nie używaj alkoholu czy innych substancji psychoaktywnych do radzenia sobie z emocjami. Przygotuj sobie **plan**, gdzie się udać i jak szukać pomocy w razie potrzeby.
-

Zbierz informacje, które pomogą ci dokładnie określić ryzyko, aby podjąć uzasadnione środki ostrożności. Znajdź **wiarygodne** źródło, któremu możesz zaufać, takie jak strony internetowe WHO, GIS lub www.medicover.pl.
-

Ogranicz oglądanie lub słuchanie relacji w mediach.
-

Stosuj treningi **relaksacyjne** lub inne sprawdzone metody radzenia sobie ze stresem

Źródło: WHO, Medicover

Powinniśmy sobie uświadomić, że epidemia może potrwać miesiącami, więc musimy nauczyć się radzić sobie ze stresującymi wydarzeniami, które pojawiają się lub będą się jeszcze pojawiać każdego dnia. Rodzicu, to od Ciebie zależy, w jakim stopniu opanujesz i nauczysz się korzystać z umiejętności rezyliencji (ang. resilience), czyli dostosowywania się do zmiennych warunków otoczenia. Warto więc cieszyć się nawet z małych rzeczy, postarać się, aby uśmiech gościł na naszych twarzach, odzyskać poczucie sprawstwa, a powróci poczucie bezpieczeństwa. Starać się również zredukować stres. Stosować wszystkie metody relaksacyjne, które lubimy, znamy, cenimy.

Źródło: WHO, Medicover

Wielu rodziców, koncentrując się wyłącznie na zapewnieniu dziecku wszechstronnego rozwoju, zapomina zadbać o swój dobrostan psychiczny. Często mówią: „Mam dość!”. Warto

ski stres?”⁷ oraz „Trudne emocje lub depresja podczas pandemii. Skąd się biorą, jak sobie z nimi radzić?”⁸, które w całości serdecznie Państwu polecam do przeczytania. Autorzy artykułów podkreślają, na co warto zwrócić uwagę, żeby zadbać o siebie i swoje

Warto pamiętać o małych przyjemnościach każdego dnia. Korzystać z okazji, by dzielić się humorem, bo przecież śmiech to zdrowie! Warto sobie uświadomić, że nie tylko mną targają różne emocje związane z zaistniałą sytuacją, że każdy trudny czas się kiedyś kończy⁹.

Netografia

– https://kulczykfoundation.org.pl/edukacja/baza-wiedzy/Jak_Znalezc_Dobry_Moment_Na_Rozmowie_O_Uczuciach_I_Emocjach_Z_Dziecimi_Posluchajcie_Razem_Bajki?fbclid=IwAR2JfeyZEVpaW3IIDxXL2QP_UvAxby_5LwjjKRDW2YQPnkcHL-f8eBS09fsM
 – <https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/trudne-emocje-lub-depresja-podczas-pandemii-skad-sie-biora-jak-sobie-z-nimi-radzic,6882,n,192>
 – https://www.nowaera.pl/nauka-zdalna/edukacja-na-czasie-nauka-i-relacje/szkola-w-czasie-epidemii-jak-sobie-radzic-z-narastajaca-frustracja?fbclid=IwAR1MNeK7Xe1nT4wH_ru6Y-VaUewjHn4POBoQ9MKNRQDvj3GI-zYSOC0Cx5vBo
 – https://rodzice.fdds.pl/2018/09/18/poradnik-dla-rodzicow-potrafiacie-sie-zatrzymac-ale-jak-to-zrobic/?fbclid=IwAR3dccFbRIdlJ3qHXCGNRVEyHElkHAZwq6Qpp-UPcS_MLHq_UujT-ZXouOPQ

ZXouOPQ

– <https://rodzice.fdds.pl/wiedza/mam-dosc-co-mozesz-zrobic-dla-siebie-by-zredukowac-rodzicielski-stres/>
 – <https://www.swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/21755-interes-firmy-czy-dobro-pracownikow-co-jest-wazniejsze-w-czasie-kryzysu-2>
 – <https://www.unicef.pl/Centrum-prasowe/Informacje-prasowe/6-sposobow-dla-rodzicow-jak-wspierac-dzieci-podczas-epidemii-koronawirusa>
 – https://www.youtube.com/watch?time_continue=4&v=H0mx90Nbvum&feature=emb_title (krótki film o koronawirusie dla dzieci)
 – <http://zdrowaglowa.pl/rezyliencja-czyli-jak-radzic-sobie-z-tym-na-co-nie-masz-wplywu/>

¹ <https://www.swps.pl/centrum-prasowe/informacje-prasowe/21755-interes-firmy-czy-dobro-pracownikow-co-jest-wazniejsze-w-czasie-kryzysu-2>

² Raport z badania „Edukacja zdalna w czasie pandemii”, s. 35–36; https://centrumcyfrowe.pl/edukacja-zdalna/?fbclid=IwAR2TAHFRbvXQKmb6kYQEGFsU0oxKjRyfor8aASAG36YPxNuOkXbF_svST4I

³ https://rodzice.fdds.pl/2018/09/18/poradnik-dla-rodzicow-potrafiacie-sie-zatrzymac-ale-jak-to-zrobic/?fbclid=IwAR3dccFbRIdlJ3qHXCGNRVEyHElkHAZwq6Qpp-UPcS_MLHq_UujT-ZXouOPQ

[wAR3dccFbRIdlJ3qHXCGNRVEyHElkHAZwq6Qpp-UPcS_MLHq_UujT-ZXouOPQ](https://www.unicef.pl/Centrum-prasowe/Informacje-prasowe/6-sposobow-dla-rodzicow-jak-wspierac-dzieci-podczas-epidemii-koronawirusa)

⁴ <https://www.unicef.pl/Centrum-prasowe/Informacje-prasowe/6-sposobow-dla-rodzicow-jak-wspierac-dzieci-podczas-epidemii-koronawirusa>

⁵ <https://dtszskole.pl/wp-content/uploads/2020/05/usmiechnij-sie-w-domu-tez-jest-fajnie-ksi%C4%85%C5%BCeczka-rethinking-education.pdf?fbclid=IwAR0aEov9u6kBV1tryfce54ZX0eecYTXyl0owdWAEdiBf3b3KyEF87cifSZs>

⁶ https://kulczykfoundation.org.pl/edukacja/baza-wiedzy/Jak_Znalezc_Dobry_Moment_Na_Rozmowie_O_Uczuciach_I_Emocjach_Z_Dziecimi_Posluchajcie_Razem_Bajki?fbclid=IwAR2JfeyZEVpaW3IIDxXL2QP_UvAxby_5LwjjKRDW2YQPnkcHL-f8eBS09fsM

⁷ <https://rodzice.fdds.pl/wiedza/mam-dosc-co-mozesz-zrobic-dla-siebie-by-zredukowac-rodzicielski-stres/>

⁸ <https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/trudne-emocje-lub-depresja-podczas-pandemii-skad-sie-biora-jak-sobie-z-nimi-radzic,6882,n,192>

⁹ <https://www.medicover.pl/o-zdrowiu/trudne-emocje-lub-depresja-podczas-pandemii-skad-sie-biora-jak-sobie-z-nimi-radzic,6882,n,192>

Dorota Wrzesińska nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Szkoły w sieci

Z perspektywy minionych dni oraz własnych doświadczeń wiem, że okres pandemii to był trudny czas w edukacji dla uczniów, nauczycieli, rodziców i dyrektorów szkół.

Z rozmów z nauczycielami różnych etapów edukacyjnych wynika, że sprostali oni wyzwaniu zorganizowania i prowadzenia zdalnej edukacji. Chciałabym jednak podkreślić, że udało się to głównie dzięki zaangażowaniu, aktywności i współpracy w rozwiązywaniu trudności.

Konieczność prowadzenia nauczania na odległość pokazała, jak bardzo od technologii zostały uzależnione relacje między nauczycielami, uczniami oraz ich rodzicami. Koronawirus spowodował, że umiejętności cyfrowe nauczycieli i uczniów musiały przenieść się do sieci.

Czas pandemii to czas nowych rozwiązań dotyczących zdalnej edukacji. Koniec roku szkolnego przywołał pytania: Czy dzięki pandemii szkoły przeszły cyfrową transformację? Czy szkoły już wcześniej prowadziły edukację cyfrową, tylko nikt o tym nie pisał tak, jak dotychczas? Czy edukacja od dawna korzystała z wielu narzędzi, które teraz stały się chlebem powszednim edukacji?

W ciągu wielu tygodni wspólnej pracy zauważyć można było wysokie kompetencje cyfrowe nauczycieli i uczniów, płynną umiejętność przejścia na tryb zdalnego nauczania, motywowania i kontrolowania postępów ucznia. Duża ilość wartościowych zasobów w sieci pomagała w tym trudnym czasie. Jednak największą bolączką, jaką można było zauważyć, był niedostatek sprzętu, szybkich łącz – braki zauważali zarów-

no nauczyciele, jak i uczniowie, którzy zdani byli na siebie. Widoczne stały się: brak wyposażenia szkół (nauczycieli i uczniów) w sprzęt oraz zagrożenia takie, jak podszywanie się, kradzież tożsamości czy wyłudzenie danych, a to było źródłem stresu dla wszystkich uczestników edukacji zdalnej.

Z moich obserwacji wynika, że szkoły korzystały przede wszystkim z platform i narzędzi, które są dostępne za darmo.

Wielu nauczycieli w szkołach ponadpodstawowych wykorzystywało już przed pandemią platformy edukacyjne do spotkań online, aplikacje komputerowe – tym nauczycielom nie było trudno skorzystać z tego typu rozwiązań. Szkoła jednak ewoluowała w bardzo szybkim tempie i nauczyciele szkół podstawowych zaczęli również świetnie

sobie z tym problemem radzić (mimo że w wielu szkołach był zakaz używania telefonów komórkowych czy smartwatchy). Nauczyciel to wykształcony człowiek, który szkoli się i rozwija przez całe życie, aby doskonalić się dla siebie oraz dla dzieci i młodzieży, chce przekazać nie tylko wiedzę z podstawy programowej, ale też wiele innych ciekawych i przydatnych w życiu

informacji.

Kompetencje nauczycieli do pracy w sieci to nie tylko umiejętności obsługi urządzeń i aplikacji, ale przede wszystkim wykorzystywanie cyfrowych narzędzi w ramach nowoczesnych metod nauczania.

Przejęcie na zdalny tryb nauczania było ogromnym wyzwaniem dla wszystkich uczestników życia szkolnego.

Warto jednak wykorzystać zebrane doświadczenia i wyciągnąć wnioski. Cała ta sytuacja doprowadziła do błyskawicznej cyfryzacji edukacji, co w ostatecznym rozrachunku może zrobić wiele dobrego.

Jednakże mimo tak rozwiniętej technologii i wspólnej pracy online z młodzieżą tęsknię już za bezpośrednim kontaktem z moimi uczniami.

Piotr Gołdyn nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Wirtualne bieganie i historyczne świętowanie, czyli alternatywne obchody rocznic narodowych w okresie pandemii

Medal za udział w „Biegu Pamięci Obrońców Westerplatte”

Jeden mały, niewidoczny wirus spowodował, że na kilka miesięcy świat niemal stanął w miejscu. Utrudnione było nauczanie, podróżowanie, spotykanie się z innymi ludźmi. Nie można było również brać udziału w masowych imprezach sportowych – w tym w biegach, marszach czy zawodach kolarskich. Nie odbywały się uroczystości upamiętniające ważne wydarzenia w dziejach narodu polskiego, jak choćby przypadająca w kwietniu tego roku 80. rocznica zbrodni katyńskiej.

Bardzo często przy okazji obchodów wspomnianych rocznic organizowane były również imprezy sportowe, które z jednej strony miały za zadanie upamiętnić te wydarzenia, a z drugiej zachęcić dzieci, młodzież i dorosłych do aktywności fizycznej. Tak bywa między innymi podczas obchodów Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Organizowany jest wówczas bieg „Tropem Wilczym” na dystansie 1963 metrów (liczba ta odnosi się do daty – roku, w którym schwytano ostatniego „wyklętego”).

Niestety „wirus w koronie” utrudnił, a w zasadzie uniemożliwił organizację tego typu imprez. Ale... No właśnie,

człowiek jest kreatywny i znalazł na to sposób. Otóż pojawiły się w ofercie różnych instytucji promujących zdrowy i aktywny styl życia tzw. biegi wirtualne. Wirtualne – nie znaczy jednak w tym przypadku, że odbywają się one w przestrzeni wirtualnej, albowiem realizowane są naturalnie, w realu. Specjaliści (Filip Turczyński) piszą o tym tak: *Założenia są podobne do prawdziwego, regularnego biegu. Na stronie poświęconej takiemu biegowi – zapisujesz się na wybrany bieg, kierując się przy tym dystansem lub... wyglądem medalu. Następnie wybrany przez siebie dystans należy przebiec w wyznaczonym przedziale czasowym, będąc wyposażonym w urządzenie rejestrujące nasz bieg. Może to być opaska sportowa lub telefon z aplikacją. A screen z zapisanymi wynikami z aplikacji należy wysłać na wskazany adres e-mail. Moderatorzy weryfikują nasze dokonania, a następnie na nasz domowy adres wysyłają upatrzone wcześniej medal.*

Zaletą tych biegów (a przynajmniej ich większości) jest to, że można je realizować w dowolnie wybranym przez siebie miejscu i czasie. Również dowolny może być sposób. Kto lubi biegać, to

biegnie, inni mogą maszerować w terenie lub na bieżni stacjonarnej bądź wybrać nordic walking albo nawet orbitreka. Można również skorzystać z roweru lub rolek, ale wówczas dystans do pokonania jest o 100% większy w stosunku do tego, który obowiązuje biegających lub maszerujących. Oczywiście są takie biegi, które należy zrealizować w określonym czasie, najczęściej w przeciągu kilku dni. Przykładem może być wirtualny bieg „W poszukiwaniu kwiatu paproci”, którego realizacja miała miejsce w dniach od 19 do 21 czerwca 2020 r. Ale są też takie, które można zrealizować w dłuższym terminie, nawet kilku miesięcy – jak np. „Bieg Pszczoły” czy „Wirtualny Bieg Truskawki”. Celem tego pierwszego oprócz aktywności fizycznej było także ratowanie pszczół.

Oferta tych biegów (marszów) wirtualnych jest z dnia na dzień coraz większa. Jest to wynikiem ich popularności. Chciałbym jednakże zwrócić uwagę (jako historyk) na te biegi, które łączą się z upamiętnianiem rocznic ważnych dla naszego kraju wydarzeń. Na różnych stronach internetowych poświęconych biegom wirtualnym można kilka takich „imprez” łączących historię z wychowaniem fizycznym znaleźć. Oto kilka przykładów.

W tym roku przypada 100. rocznica Bitwy Warszawskiej. Z tej okazji organizowany jest wirtualny bieg, któremu przyświecają następujące cele: upowszechnianie biegania jako formy aktywności fizycznej, promocja zdrowego stylu życia, umożliwienie biegaczom współzawodnictwa, umożliwienie sportowcom rywalizacji w trakcie

dobrowolnej narodowej kwarantanny, ale przede wszystkim uczczenie setnej rocznicy Bitwy Warszawskiej 1920 r. Każdy z uczestników zobowiązany jest pokonać minimum pięciokilometrowy dystans – biegiem, marszem czy nordic walking.

Medal za udział w „Biegu 100-lecia Bitwy Warszawskiej”

Ciekawą propozycją jest również wirtualny bieg „W Pogoni za Dwoma Nagimi Mieczami”. Tu, jak sama nazwa wskazuje, chodzi o uczczenie 610. rocznicy bitwy pod Grunwaldem. Jak piszą organizatorzy: „*W Pogoni za Dwoma Nagimi Mieczami*” to rywalizacja sportowa ku pamięci rocznicy bitwy pod Grunwaldem. Dlatego w ciągu 7 dni do pokonania jest dystans nie mniejszy niż 14,10 km. Można to codziennie małymi kroczkami pokonywać na raty lub od razu pokonać całość. Gdyby zatem rozłożyć to na siedem dni, to dystans do przemaszerowana/przebiegnięcia wyniósłby zaledwie nieco ponad 2 km, czyli byłby w sam raz na mały, rodzinny spacer. Oczywiście można ten dystans pokonać też za jednym podejściem. Ale rozłożenie go na kilka dni sprawia, że aktywność ruchowa będzie częstsza. Okres, w którym można było ten bieg zrealizować, to od 13 do 19 lipca 2020 r.

Medal za udział w wirtualnym biegu „W Pogoni za Dwoma Nagimi Mieczami”

W sierpniu, oprócz Bitwy Warszawskiej wspominamy również powstanie warszawskie. Także to wydarzenie można uczcić biegiem, maszerowaniem lub jazdą na rowerze. Początek biegu już 19 lipca – koniec 1 sierpnia 2020 r. W przypadku tego wydarzenia nie jest konieczne przesyłanie potwierdzenia realizacji. Organizatorzy wierzą w uczci-

wość uczestników i ich odpowiedzialność.

Medal za udział w „Wirtualnym biegu powstania warszawskiego”

Epizodem historycznym czerwca była z pewnością rocznica wydarzeń w Poznaniu 1956 r. To „powstanie” również można było upamiętnić w dniach od 21 do 28 czerwca w sposób aktywny fizycznie. Wystarczyło tylko na tę aktywność (bieg, spacer, jazda na rowerze, rolnkach itp.) poświęcić minimum 56 minut w ciągu jednego dnia. Zachęcając do udziału w biegu, organizatorzy napisali: *Pierwsza edycja wirtualnego biegu, poprzez który upamiętnimy tych, którzy w czerwcu 1956 roku rozpoczęli protesty w imię naszej wolności, sprzeciwiając się stalinowskiemu reżimowi. Chcąc uhonorować pamięć tych wszystkich ludzi, pobiegijmy razem w czerwcu. Pokonajmy symboliczne 56 minut. Może być więcej, ale ważne, by towarzyszyła temu aktywność.*

Medal za udział w wirtualnym biegu upamiętniającym Poznański Czerwiec 1956

W planach są także inne biegi o zabarwieniu patriotycznym. We wrześniu na przykład „Wirtualny Bieg Obrońców Ojczyzny 1939” czy w listopadzie „Wirtualny Bieg Niepodległości”. Ten ostatni jest oczywiście elementem uczczenia rocznicy odzyskania niepodległości. Zachęcając do udziału w biegu, organizatorzy piszą: *W dniach 11–15 listopada 2020 roku pokonaj dystans minimum 5 kilometrów (biegiem, nordic walking, bieżnia, chód). REKOMENDOWANE 11 km w czasie jednego treningu.*

Można także skorzystać z innych wirtualnych biegów, jak choćby z ciekawego biegu o nazwie „Kilometry wokół gminy”. Tu dystans wyznaczony został na 6 km minimum, a potwierdzeniem jest nie tylko screen z zegarka lub aplikacji, ale także zdjęcia ciekawych obiektów z trasy, które mają stanowić promocję własnej „małej ojczyzny”.

Jest jednak mały mankament tego typu wydarzeń. Otóż są one płatne, co powoduje, że nie wszyscy mogą sobie na nie pozwolić. Owszem w ramach opłaty uczestnik otrzymuje medal (przy pakiecie standardowym), ale jednakże trzeba wydać te 30 do 50 zł za jeden bieg. Można również skorzystać z bogatszych pakietów, na przykład z koszulką czy innym gadżetem, wówczas jednakże koszty wzrastają. Ale są również plusy, w postaci choćby wspomnianej aktywności i samodyscypliny.

Jak można by przełożyć na praktykę szkolną? Oczywiście trudno byłoby zachęcić uczniów do udziału w opisanych wyżej wirtualnych biegach przede wszystkim ze względu na koszty. A gdyby zorganizować takie wirtualne biegi samemu, a nagrodą byłaby ocena z wychowania fizycznego czy historii (lub obu przedmiotów)? Może jakiś dyplom, jakaś nagroda książkowa, np. za najdłuższy dystans czy najlepszy czas na wyznaczonym dystansie. Książka oczywiście związana z wydarzeniem, które byłoby biegiem upamiętnione. Niektóre szkoły w czasie pandemii zachęcały uczniów do takiej aktywności fizycznej, publikując jej wyniki w mediach społecznościowych. A czemu nie skorzystać z takiego doświadczenia i nie połączyć, jak to się mówi, pięknego z pożytecznym?

Oczywiście to tylko propozycja połączenia ze sobą dwóch tak odrębnych – wydawałoby się – przedmiotów: historii i wychowania fizycznego. Ale dlaczego nie?

Beata Kubsik nauczyciel doradca CDN w Koninie

Jak wychować czytelnika, czyli co robić, aby nasi uczniowie odkrywali radość z czytania (praca z uczniem w młodszym wieku szkolnym w warunkach stacjonarnych i pracy zdalnej)

Czytanie to bardzo ważna umiejętność w życiu człowieka. Czytanie dla przyjemności to pasja, którą trzeba umieć rozbudzić. Jeśli nie damy dziecku książki – samo po nią nie sięgnie. Na początku wystarczy, byśmy pozwolili mu poczuć radość słuchania, a potem czytania, wówczas będzie garnęło się do lektury, wyciągało po książkę ręce, domagało się jej każdego dnia. Czytanie zaczyna się z dniem narodzin. To od nas, rodziców, nauczycieli zależy, czy kroki dziecka będą kierowały się w stronę biblioteki bądź księgarni. Ważne jest to, że na rozbudzanie miłości do książki nigdy nie jest za późno.

8. Kolekcjonuj – powracaj – baw się – stwórz czynną biblioteczkę podręczną – a może wycieczka śladami bohaterów.

Zamiast polecenia „przeczytaj”...

1. Przedstaw lekturę, którą będziecie czytać – przynieś egzemplarz na zajęcia – zachęć, czytając fragment.
2. Zorganizuj wyjście do biblioteki w celu wypożyczenia książki.
3. Wspólnie obejrzyjcie wypożyczone egzemplarze.
4. Ustal zasady czytania – na przykład: uczniowie samodzielnie czytają 3 rozdziały przez tydzień, do piątku, Ty czytasz im czwarty w piątek, następ-

2. Może zamiast planu wydarzeń zrobicie ilustracje do teatrzyku Kamishibai i zorganizujecie występ dla innej klasy.
3. Warto wykorzystać tematykę lektury na innych edukacjach – może reklama lektury w postaci filmiku.
4. Organizuj pracę w grupach – wspólna zabawa motywuje do czytania – budujecie makiety związane z książką – pozwól bawić się nimi w wolnym czasie.
5. Pozwalając na dłuższy czas zabawy z lekturą, niczego nie tracisz, a zyskujesz czytelnika.

Warto...

1. Zaplanować z uczniami stałe spotkania z książką, na przykład co tydzień w piątek – 1 godzina lekcyjna.
2. Wydzielić w przestrzeni sali kąciak czytelniczy, taki z fotelem i dywanikiem dla uczniów – niech spotkania czytelnicze mają swój czas i swoje miejsce.
3. Organizuj wspólne czytanie – rutyna czytania wytworzy nawyk czytelniczy.
4. Doceniaj i chwal postawę czytelniczą uczniów, nie krytykuj tych, którzy jeszcze nie zachwycili się czytaniem – daj czas.
5. Czytaj razem z dziećmi – czytaj dzieciom – możecie przecież spędzić czas, czytając w ciszy przez 20 minut, możesz rozpocząć czytanie dzieciom i w pewnym momencie zamilknąć, aby dalej wszyscy czytali

Od czego zacząć?

1. Daj przykład – czytaj dzieciom.
2. Wprowadź rutynę – może zawsze w piątek.
3. Kroimy na miarę – wybieraj mądrze – dobieraj książki tak, aby zainteresowały uczniów – nie zrażaj się niepowodzeniami.
4. Idźcie na łowy – daj szansę – może wycieczka do księgarni, drukarni, na targi książki.
5. Stwórz atmosferę – bajkowy kąciak z dużym fotelem i dywanikiem dla uczniów.
6. Przekaż pasję – jeśli chcesz wychować czytelnika, musisz kochać czytać – bądź wiarygodna(y) w tym, co robisz.
7. Wyjdź poza książkę – może lekturownik.

nie uczniowie samodzielnie czytają kolejne 3 rozdziały, Ty czytasz im ósmy w piątek itd. do końca książki.

5. Organizując kąciak czytelniczy, pokazujesz uczniom, że czytanie jest ważne.
6. Pamiętaj – czas poświęcony na czytanie jest wartościowy.

Omówienie lektury, czyli puścić wodze fantazji...

1. Załóż z dziećmi lekturowniki (dzienniczki lektur) – ustal tu stałe punkty wpisów (tytuł książki, autor, bohaterowie, czas i miejsce akcji, plan wydarzeń), daj także wolną przestrzeń na rysunki, opinie dziecka, co go zachwyciło, co mu się nie podobało – nie bój się krytyki treści książki, uczeń kształtuje dopiero swój gust czytelniczy.

w ciszy – wtedy czytaj też i Ty.

6. Tysiąc słów – jeden obraz, nie mów, że uczeń powinien czytać – widok czytającego nauczyciela utrwala obraz, że czytanie jest ważne.

Praca z lekturą w warunkach zdalnych

1. Tak, jak w klasie, możesz pracować z lekturą także w warunkach zdalnych.
2. Nagraj uczniom fragment lektury, aby zachęcić do czytania – wykorzystaj tu: mikrofon wirtualny Vocaroo, genial.ly, dyktafon w telefonie, nagraj wideo lub zrób spotkanie na wizji – Zoom, Teams; a może masz inny pomysł – też świetnie.
3. Zorganizuj pracę w grupach – ustal stoliki pracy, np. przez Messenger.
4. Poszukaj książki w PDF – daj

- uczniom gotowy materiał, nie każ szukać.
5. Planuj im czytanie i nie pozostawiaj czytania i uczniów samych sobie – nie każde dziecko potrafi planować sobie dzień, naucz go tego.
6. Wizja czytania 162 stron np. „Dzieci z Bullerbyn” przeraża, ale czytanie rozdziałami daje możliwość przeży-

wania wspólnych przygód.

7. Wieczorne „czytanie do poduchy” przez wybrany komunikator – czy nie brzmi zachęcająco?

Na koniec zapraszam na moją przygodę z czytaniem...

<https://konindzieciom.pl/relacje/czytanie-do-poduchy-w-sp-15-w-koninie>

Lidia Kantek nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Edukacja prawna w szkole branżowej (scenariusz lekcji zdalnej)

Istotnym zadaniem współczesnego państwa jest zapoznanie obywateli z podstawowymi zasadami i przepisami prawnymi. Znajomość prawa jest ważna w naszym życiu, dlatego nauka o nim jest uwzględniana w procesie edukacji. Dlatego napisałam scenariusz lekcji zdalnej z przedmiotu wiedza o społeczeństwie dla szkoły branżowej, który realizuje treści nauczania zawarte w *Podstawy programowej*.

Scenariusz lekcji zdalnej z wiedzy o społeczeństwie dla szkoły branżowej

Dzień dobry, przed Tobą kolejna lekcja z wiedzy o społeczeństwie. Wykonaj zadania obowiązkowe, a jeśli masz możliwość, wykonaj też zadania zalecane. Zadanie domowe oraz ewentualne pytania do lekcji wyślij mi na adres służbowy. Powodzenia!

Temat lekcji:

Pojęcie prawa i norm prawnych

Cele lekcji:

- wyjaśnisz pojęcia: prawo, norma prawna, przepis prawny,
- wyjaśnisz, czym różnią się normy prawne od norm religijnych, moralnych i obyczajowych,
- wymienisz elementy normy prawnej,

- przedstawiś rodzaje norm prawnych.

Część wprowadzająca

Będziesz pracował(a) z:

- tekstem w podręczniku „Wiedza o społeczeństwie” (Zbigniew Smutek, Beata Surmacz, Jan Maleska), strony 16–18
<https://publikacje.operon.pl/N6924/#page=16>
- filmem-prezentacją, szczególnie slajdy od 4 do 13
<https://cdnkonin.pl/index.php?it=61006>
- Ustawą z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19740240141/U/D19740141Lj.pdf>
- Ustawą z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>
- Część główna**
- Przeczytaj tekst z podręcznika, s. 16–18.
- Obejrzyj film – prezentację „Wstęp do nauki prawa”.
- Zwróć uwagę na budowę normy prawnej i charakterystykę jej elementów oraz podane przykłady norm prawnych.
- Zastanów się, czy pojęcia *norma*

prawna i przepis prawny są tożsame.

Część podsumowująca

- W celu utrwalenia wiadomości obejrzyj film – prezentację
<https://slideplayer.pl/slide/54395/>

Zadanie domowe

Korzystając z kodeksu karnego i kodeksu pracy, wyszukaj po dwa przykłady norm prawnych i zaznacz ich elementy oraz określ, jaki to rodzaj normy prawnej.

Pracę proszę odesłać najpóźniej do

na adres e-mailowy:

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

² Skorzystałam ze schematu lekcji on-line dla szkół ponadpodstawowych
<https://operon.pl/edukacjazdalna>.

Zbigniew Budny nauczyciel konsultant CDN w Koninie

Interpretacja porównawcza dwóch utworów poetyckich – model teoretyczny oraz konkretny przykład: interpretacja porównawcza wiersza Stanisława Barańczaka „Widokówka z tego świata” i liryku Haliny Poświatowskiej „Zdarzenie epiczne”

MODEL INTERPRETACJI PORÓWNAWCZEJ UTWORÓW POETYCKICH

- ◇ interpretacje porównawcze mniej cenione, budzące zastrzeżenia:
 - kompozycja wypowiedzi: 1. utwór, 2. utwór – i porównanie
 - dychotomiczny podział na treść i formę (brak sfunkcjonalizowania środków wyrazu)
- ◇ interpretacje porównawcze faworyzowane, zalecane:
 - równoległa analiza i interpretacja obu tekstów
 - kierunek: od planu wyrażania do planu treści

KOMPOZYCJA WYPOWIEDZI INTERPRETACYJNEJ

I. WSTĘP

II. ZASADA ZESTAWIENIA OBU TEKSTÓW (teza)

część wspólna oraz istotne różnice: wstępne hipotezy interpretacyjne (domysł ukrytych całościowych sensów utworów, podobieństwo tematu, przesłania)

III. ROZWINIĘCIE

wariant optymalny: określenie dominant kompozycyjnych w planie wyrażania i ich równoległa – w odniesieniu do obu utworów – interpretacja w planie treści (tu ewentualnie do wykorzystania sugestie zawarte w temacie zadania interpretacyjnego, jeśli takowy został zredagowany)

alternatywnie – **uniwersalny schemat**:

[a n a l i z a]

- ◇ sytuacja liryczna (podmiot liryczny, adresat, autor wewnętrzny, obraz autora)
- ◇ budowa świata przedstawionego
 - przestrzeń
 - czas
 - (postacie)
 - (fabuła)
- ◇ forma podawcza
 - rodzaj wypowiedzi
 - monolog, dialog
 - wyznanie, opis, opowiadanie, list...
 - typ liryki
 - (kryterium wyróżnienia: stopień jawności „ja” lirycznego) liryka bezpośrednia, pośrednia (opisowa bądź sytuacyjna: narracyjna/fabularna lub dramatyczna)
 - (kryterium wyróżnienia: stopień zbliżenia „ja” lirycznego do autora) osobista, maski, roli
 - (kryterium wyróżnienia: temat) filozoficzna, miłośna, religijna, pejzażowa, patriotyczno-obywa-

telska, agitacyjno-polityczna, biesiadna...

- liryka zwrotu do adresata, inwokacyjna
 - liryka podmiotu zbiorowego
 - gatunek liryczny
 - pieśń, oda, elegia, sonet, ballada, hymn, tren, bajka, satyra, fraszka, epigramat, anakreontyk, sie-lanka...
 - język
 - język „przezroczysty” a „poezja lingwistyczna”
 - styl „wysoki” i „niski”, odmiany funkcjonalne polszczyzny
 - słowa-klucze
 - nawiązania (aluzje, parafrazy, cytaty; toposy, tradycyjne motywy; stylizacje)
 - środki stylistyczne
 - budowa wiersza
 - system wiersza (wiersz zdaniowy, sylabiczny, sylabotoniczny, toniczny, nieregularny, wolny)
 - podział na strofy/strofoidy bądź wiersz sty-chiczny
 - organizacja brzmieniowa
 - rymy bądź wiersz biały
 - ◇ temat (znaczenie tytułu, dedykacji, motta, daty)
[i n t e r p r e t a c j a]
 - ◇ konteksty interpretacyjne
 - ◇ sens globalny utworu (utajony, głęboki, niepowtarzalny), przesłanie dzieła
[w a r t o ś c i o w a n i e]
 - ◇ kryterium: kontekst macierzysty
 - ◇ kryterium: recepcja
 - ◇ kryterium: współczesność
 - ◇ kryterium: wartości
 - estetyczne (piękno)
 - poznawcze (prawda)
 - moralne (dobro)
- ### IV. ZAKOŃCZENIE
- ◇ synteza interpretacji porównawczej
 - ◇ refleksja końcowa

Interpretacja porównawcza wiersza Stanisława Barańczaka „Widokówka z tego świata” i liryku Haliny Poświatowskiej „Zdarzenie epiczne”

Stanisław Barańczak

Widokówka z tego świata

Szkoda, że Cię tu nie ma. Zamieszkałem w punkcie, z którego mam za darmo rozległe widoki:

gdziekolwiek stanąć na wystyglým gruncie
 tej przyplaszczonej kropki, zawsze ponad głowã
 ta sama mroźna próźnia
 milczy swã nałogowã
 odpowiedź. Klimat znośny, chociaź bywa różnie.
 Powietrze lepsze pewnie niź gdzie indziej.
 Sã urozmaicenia: klucz żurawi, cienie
 palm i wieżowców, grzmot, bufiasty obłok.
 Ale dosyć już o mnie. Powiedz, co u Ciebie
 słyhać, co można widzieć,
 gdy się jest Tobã.

Szkoda, że Cię tu nie ma. Zawarłem się w chwili
 dumnej, że się rozrasta w nowotwór epoki;
 choć jak ją nazwã, co będą mówili
 o niej ci, co przewyższã nas o grubã warstwã
 geologicznã, stojã
 na naszym próchnie, łgarstwie,
 niezniszczalnym plastiku, doskonalać swojã
 własnã mieszanke śmiecia i rozpaczy –
 nie wiem. Jak zgniatacz złomu, sekunda ubija
 kolejny stopieñ, rosnaćy pod stopã.
 Ale dosyć już o mnie. Mów, jak Tobie mija
 czas – i czy czas coś znaczy,
 gdy się jest Tobã.

Szkoda, że Cię tu nie ma. Zagłębiam się w ciele,
 w którym zaszyfrowane sã tajne wyroki
 śmierci lub dożywocia – co niewiele
 różni się jedno z drugim w grząskim gruncie rzeczy,
 a jednak ta lektura
 wciãga mnie, niedorzeczny
 kryminał krwi i grozy, powieść-rzeka, która
 swój mętny finał poznać mi pozwoli
 dopiero, gdy i tak nie będę w stanie unieść
 zamkniętych ciepłã dłoniã zimnych powiek.
 Ale dosyć już o mnie. Mów, jak Ty się czujesz
 z moim bólem – jak boli
 Ciebie Twój człowiek.

„Widokówka z tego świata” i inne rymy z lat 1986–1988,
 Poznań 1989

*

Halina Poświatowska

Zdarzenie epiczne

kiedy Zeni przyjechała do New Yorku
 to miała tylko zielonã sukienkã i wąskie oczy
 i tak chodziła Zeni pośród drapaczy chmur
 wspinając się na palce jak gdyby chciała dojrzeć
 światło dalekie i chłodne gwiazd które
 pozostały w Texasie

spotkał Zeni pewien malarz i poprosił
 żeby mu pozowała spytała czy jej sukienka
 nie jest zbyt stara i zmięta nie odpowiedział
 zresztã chodzi o twoje ciało a suknie
 jeśli chcesz spraw sobie nowã za te oto pieniãdze

chodzi Zeni po New Yorku oczy ma wąskie

w jej ręku zielone banknoty śpiewają jak ptaki
 nowych sukni ma więcej niź odcieni w palecie malarskiej
 i coraz dalej coraz zimniej świecã gwiazdy Texasu

aż raz zobaczyli ludzie ciemną plamã na bruku
 leżała z włosami w nieładzie na nieruchomej twarzy
 pobielały wąskie oczy a ponad lasem wieżowców
 na niebie czerwonym zimno plonęły gwiazdy Texasu

Wiersze wybrane, Kraków 1987

(wiersz pochodzi z tomu *Oda do rąk* wydanego w 1966 r.)

*

Przykładowe zadanie interpretacyjne:

Analizując relacje przestrzenne zobrazowane w „Widokówce z tego świata” Stanisława Barańczaka i w „Zdarzeniu epicznym” Haliny Poświatowskiej, dokonaj interpretacji porównawczej obu wierszy jako współczesnych przykładów poetyckich waśni z Bogiem.

W obydwu wierszach dyskutowana jest relacja człowieka z Bogiem, przy czym w wierszu Barańczaka jest on przede wszystkim Stwórcã, a w tekście Poświatowskiej przede wszystkim Sędziã.

Relacja między Bogiem i człowiekiem w obu tekstach konsekwentnie przedstawiana jest w planie wyrażania poprzez waloryzowane aksjologicznie obrazy i stosunki przestrzenne.

GÓRA, DALEKO	DÓŁ, BLISKO
BARAŃCZAK	
– „rozległe widoki”	– „ten świat”
– „zawsze ponad głowã ta sama mroźna próźnia”	– „tu”, „punkt”
– „co można widzieć, gdy się jest Tobã”	– „wystygły grunt”
– „czy czas coś znaczy, gdy się jest Tobã”	– „przyplaszczona kropka”
– „wyroki śmierci lub dożywocia”	– „klimat”, „powietrze”
– „jak boli Ciebie Twój człowiek”	– „klucz żurawi, cienie palm i wieżowców, grzmot, bufiasty obłok”
	– „chwila”, „sekunda”, „epoka”
	– „gruba warstwa geologiczna”
	– „nasze próchno, łgarstwo, niezniszczalny plastik”
	– „mieszanka śmiecia i rozpaczy”
	– „ciało, w którym zaszyfrowane sã tajne wyroki”
	– „niedorzeczny kryminał krwi i grozy, powieść-rzeka”
	– „zamykane ciepłã dłoniã zimne powieki”
	– „mój ból”
	– „Twój człowiek”

GÓRA, DALEKO	DÓŁ, BLISKO
POŚWIATOWSKA	
– „światło dalekie i chłodne gwiazd które pozostały w Texasie”	– „New York”
– „coraz dalej coraz zimniej świecą gwiazdy Texasu”	– „drapacze chmur”
– „na niebie czerwonym zimno płonęły gwiazdy Texasu”	– „sukienka”, „suknia”
	– „banknoty”
	– „ciemna plama na bruku”
	– „oczy wąskie”, „oczy ma wąskie”, „wąskie oczy”
	– „włosy w nieładzie”
	– „nieruchoma twarz”
	– „las wieżowców”
ZNACZENIA SŁÓW-KLUCZY W PLANIE TREŚCI	
– niebo	– ziemia
– Absolut, Bóg, Stwórca, Sędzia	– człowiek
– wszechmoc	– ból, cierpienie
– wszechwiedza	– śmiertelność, efemeryczność
– nieśmiertelność	– niewiedza
– wieczność, pozaczasowość	– słabość, omylność
– źródło uniwersalnych praw, systemu wartości, zasad etycznych	– skłonność do fałszu, grzechu, zła
– wobec człowieka: milczenie, obojętność, surowość	– kruchość, wrażliwość
	– potrzeba poznania (Barańczak)
	– pragnienie szczęścia, samorealizacji (Poświatowska)

Teza interpretacyjna: podważenie atrybutu Boga jako Absolutnego Dobra, bunt człowieka wobec Miłosiernego Stwórcy i Sprawiedliwego Sędziego.

Buntownikiem w obu wierszach jest – odmiennie wszakże kreowany – podmiot liryczny.

Barańczak

„Ja” liryczne jest maksymalnie jawne, pierwszoplanowe, w formie listu wprost informuje adresata (Boga) o swojej sytuacji egzystencjalnej, przemyśleniach i emocjach – to klasyczny przykład liryki bezpośredniej.

Ale równocześnie to także typ liryki osobistej – podmiot liryczny ma pewne cechy wspólne z autorem, Stanisławem Barańczakiem (on także „zamieszkał” w miejscu, które w pierwszej strofie wskazuje na realia Stanów Zjednoczonych, a i podobny sceptycyzm znamionował jego przekonania religijne; ponadto – jako „podmiot czynności twórczych” – autor reprezentowany jest jako miłośnik, znawca i tłumacz wielkich angielskich poetów metafizycznych XVII wieku, którzy dyskurs z Bogiem uczynili bodajże głównym swoim tematem).

„Ja” liryczne ewidentnie skarży się swojemu Stwórcy na świat, w którym przyszło mu żyć – pełen bólu i cierpienia, wątpliwości i pytań, na które nie uzyska odpowiedzi. Przer-

za go jego współczesność, ale nie ma nadziei, że przyszłość zmieni cokolwiek (druga strofa). Rozpoznaje swoją kondycję po Heideggerowsku – jako „byt ku śmierci”, nie próbując jednak uśmierzyć jej „niedorzeczności” żadną filozoficzną konsolacją (trzecia strofa). Pośrednio oskarża Wszechmocnego o obojętność względem człowieka, o brak miłosierdzia, a nieledwie i okrucieństwo.

Poświatowska

Podmiot liryczny w tym utworze wprost się nie ujawnia – to przykład liryki pośredniej, zasadniczo narracyjnej (fabularnej), a w jednym przytoczonym dialogu dramatycznej.

Natomiast typem liryki osobistej jest „Zdarzenie epiczne” o tyle, o ile odwołuje się do realiów amerykańskich znanych Poświatowskiej z jej wyjazdów leczniczych do Stanów Zjednoczonych, a także o ile reprezentuje właściwe poetce przekonania światopoglądowe znane z jej twórczości i biografii.

„Ja” liryczne przyjmuje postać auktorialnego opowiadacza, nie uczestniczy aktywnie w zdarzeniach i ich nie komentuje, jednakże jego stosunek do problematyzowanych w wierszu kwestii – tak istotny w ustaleniu przesłania, globalnego sensu całego utworu – uwidacznia się w sposobie prezentowania elementów świata przedstawionego, w szczegółach opisu, w doborze środków językowych. Węzłem dramaturgicznym jest tu konflikt między zasadami moralnymi, na straży których stoi kodeks religijny reprezentowany przez niebo i gwiazdy, a ich naruszaniem wskutek ludzkich słabości prowadzącym do wyrzutów sumienia i samobójczej śmierci. Arsenal słów i tropów zaangażowanych do charakterystyki obu stron konfliktu wyraźnie sytuuje narratora po stronie bohatera: Zeni przedstawiona jest ciepło, nieomal tkliwie, jak przybywa z prowincji do wielkiej metropolii w poszukiwaniu samorealizacji i szczęścia, jest młoda i niedoświadczona, ale zdeterminowana i odważna, choć samotna i zagubiona, bez środków do życia, trochę naiwna i łatwowierna, popełnia błąd i sprzeniewierza się wyniesionemu z domu kodeksowi moralnemu, aby zanurzyć się w przygodę życia – i płaci za to najwyższą cenę. Ostatecznie jest ofiarą – owszem, także własnej naiwności i „grzeszności”, lecz bardziej wielkomięskiego molocha współczesności pożerającego co wrażliwszych amatorów życiowego sukcesu i szczęścia, najbardziej wszakże jest ofiarą bezwzględnych wymagań religijnego kodeksu moralnego, zbyt wygórowanych dla niepewnej i osamotnionej dziewczyny – symboliczny obraz niebios stojących na straży tego kodeksu z ostatniego wersu wiersza (już po rozegraniu się ludzkiej tragedii) ewokuje wizerunek Boga jako surowego Sędziego, karzącego może i sprawiedliwie, ale niemilosierdzie, a jeśli mściwego, to i okrutnego: „na niebie czerwonym zimno płonęły gwiazdy Texasu”.

Do tego odwrócenia tradycyjnego religijnego schematu: doskonałość transcendencji i ułomność naszego świata, do postawienia idei Dobrego Absolutu w stan oskarżenia Barańczak i Poświatowska dochodzą różnymi poetyckimi drogami.

Barańczak

Swój spór z Bogiem poeta przeprowadził na modłę ulubionych swych XVII-wiecznych metafizyków angielskich – w kunsztownej, bardzo wyrafinowanej i oryginalnej formie poetyckiej. Powołał do życia nieznaną polskiej tradycji literackiej strofę i zastosował ją – o ile mi wiadomo – tylko raz w swojej twórczości. To strofa niezwykle skomplikowana, realizująca metrum nieregularnego wiersza sylabiczno-

z układem wersów:

13 (7 + 6)	(trzynastozgłoskowiec ze średniówką po siódmej sylabie)
13 (7 + 6)	(trzynastozgłoskowiec ze średniówką po siódmej sylabie)
11 (5 + 6)	(jedenastozgłoskowiec ze średniówką po piątej sylabie)
13 (7 + 6)	(trzynastozgłoskowiec ze średniówką po siódmej sylabie)
7	(siedmiozgłoskowiec, oczywiście bez średniówki)
7	(siedmiozgłoskowiec)
13 (7 + 6)	(trzynastozgłoskowiec ze średniówką po siódmej sylabie)
11 (5 + 6)	(jedenastozgłoskowiec ze średniówką po piątej sylabie)
13 (7 + 6)	(trzynastozgłoskowiec ze średniówką po siódmej sylabie)
11 (5 + 6)	(jedenastozgłoskowiec ze średniówką po piątej sylabie)
13 (7 + 6)	(trzynastozgłoskowiec ze średniówką po siódmej sylabie)
7	(siedmiozgłoskowiec)
5	(pięciozgłoskowiec)

Powyższy układ rytmiczny definiujemy jako strofę, gdyż powtarza się on bez żadnych zakłóceń w drugiej i trzeciej części utworu. Te trzy części konstituowane są zresztą na wiele sposobów. Poza ewidentnym kształtem graficznym wyodrębniają się semantycznie: część pierwsza traktuje o przestrzeni, druga o czasie, trzecia o człowieku – znamienne są umieszczane w wygłosie każdego pierwszego wersu strofy słowa-klucze: odpowiednio „punkt”, „chwila” i „ciało”. Rozbudowana jest ponadto cała sieć różnego rodzaju paraleli w zwrotkach. Każda zaczyna się anaforą („Szkoda, że Cię tu nie ma”), po której następuje analogiczne wprowadzenie w temat każdej całości: „Zamieszkałem w punkcie”, „Zawarłem się w chwili”, „Zagłębiam się w ciełe”. Identyfikacja każda ze strof się też kończy: wprowadzeniem „Ale dosyć już o mnie” i bezpośrednim zwrotem do adresata („Powiedz”, „Mów”) z prośbą o autocharakterystykę (samoobronę? teodyceę?).

Kościec rytmiczny wiersza wzmocniony jest także regularnym układem rymów, choć nie jest to widoczne przy pierwszej lekturze, ponieważ rymy często są niedokładne i ubogie, a poza tym rymujące się wyrazy niekiedy są od siebie znacznie oddalone, gdyż realizują bardzo skomplikowany układ:

a	h	m
b	b	b
a	h	m
c	i	n
d	j	o
c	i	n
d	j	o
e	k	p
f	l	r
g	ł (g)	s
f	l	r
e	k	p
g	ł (g)	s

Taki schemat rymów trudny jest do zobaczenia i usłyszenia w żywej lekturze, jest raczej rebusem do rozszyfrowania (z na-

groda np. w postaci odnalezienia rymujących się słów w wygłosie drugich wersów każdej zwrotki /w naszym schemacie rym b b/: „widoki”, „epoki”, „wyroki” – tym razem wyrazy rymują się dokładnie i dodatkowo są słowami kluczowymi do wyartykułowania treści każdej z 3 części) i wraz z misternym metrum wierszowym oraz systemem powtórzeń z wariacjami tworzy strukturę formalną o „chirurgicznej precyzji” i dowodzi artystycznej maestrii autora.

Skrajnie konceptualna budowa wiersza podbita wysokim rejestrem tematu w planie treści nie implikuje wszakże patetycznej tonacji całego utworu – jest ona przełamana żywiołem mowy potocznej, zapowiedzianym już w tytule (swojska widokówka zamiast sążnistego listu) i obecnym w epistolarnych idiomach („Szkoda, że Cię tu nie ma”, „Ale dosyć już o mnie. Mów, jak Ty się czujesz”), a w strukturze formalnej nieregularnego wiersza uzewnętrznionym tokiem przerzutniowym.

Sporo w tekście peryfraz i metafor, ale tym razem Barańczak powściągnął swój temperament nowofalowego lingwisty i właściwie tylko dwukrotnie pozwolił sobie na „językowe zapętlenie”: „mroźna próżnia milczy swą nałogową odpowiedź” oraz „co niewiele różni się jedno z drugim w grząskim gruncie rzeczy”.

Natomiast koronnym chwytem uczynił ironię: podmiot liryczny ma „za darmo rozległe widoki” – na mroźną, milczącą próżnię ponad głową; nasza współczesność jest dumna, „że się rozrasta w nowotwór epoki”; „mętny finał” swojego życia pozna „ja” liryczne wtedy, gdy utraci już zdolność poznawania – „dopiero, gdy i tak nie będę w stanie unieść zamkniętych ciepłą dłonią zimnych powiek”.

Poświatowska

W porównaniu z bardzo sutą poetycko „Widokówką” wypowiedź Poświatowskiej jest ostentacyjnie ascetyczna, nieliryczna, właśnie „epiczna” – co dobitnie sugeruje tytuł. Oksymoroniczny tytuł zresztą podpowiada dużo więcej: wyjawia intencję autora wewnętrznego, aby poprzez relację ze „zdarzenia”, jakim jest wycinek z życia jednej osoby, opowiedzieć coś istotnego o całej współczesnej formacji kulturowej zachodniego świata. Wybór amerykańskich dekoracji uniwersalizuje i globalizuje cywilizacyjny dramat, jakim jest promocja nowoczesnych wartości opartych na kulcie wolności, szczęścia, sukcesu i radości życia kosztem wartości tradycyjnych zakorzenionych w systemach religijnych.

Kwestia zakorzenienia jest tu doniosła. Bohaterka Zeni przybywa do światowego centrum wprawdzie z Texasu, lecz jako poszukiwaczka lepszego życia wpisuje się w los wszystkich imigrantów, którymi z pewnością byli też jej protoplaści wędrujący z Azji do Nowego Świata (zauważmy, że do archetypu imigranta nawiązywał też w „Widokówce” Barańczak). Na szali położone jest osobiste szczęście i samorealizacja, szeroki świat dużo obiecuje i kusi, rosną wątpliwości i sceptycyzm wobec autorytetu kulturowego dziedzictwa (w tym religii i etyki), w konflikcie wartości (w istocie swej tragicznym) dochodzi do relatywizmu i ostatecznie zdezoriantowanym, cierpiącemu człowiekowi grozi egzystencjalna rozpacz.

Cały ten proces Poświatowska zawarła w tekście, który jest jak gdyby szkicem noweli opisującej cztery zdarzenia z życia bohaterki – poszczególne strofoidy (rozdziały opowiadania) łatwo można by zatytułować:

1. przybycie (pragnienie i nadzieja)
2. spotkanie (inicjacja)

3. życie (grzech)
4. śmierć (kara)

Do przekazu prozatorskiego zbliża utwór Poświatowskiej forma wiersza wolnego, wykorzystanie języka potocznego i stosunkowo nieduża liczba tropów. Kluczowymi środkami stylistycznymi są liczne wariantywne lejtymotywy, epitety – nierzadko zmetaforyzowane, oraz – przede wszystkim – symbole (często – jak w mechanizmie synekdochy, a zwłaszcza figury pars pro toto – odwołujące się w referowanych reprezentacjach do większych całości): New York (metropolia) i Texas (prowincja); imię Zeni – w połączeniu z „oczami wąskimi” i niskim wzrostem („wspinając się na palce”) – wskazuje na azjatyckie pochodzenie, a szerzej – na pokoleniowy status imigranta; „gwiazdy”, „światło gwiazd”, „niebo” – róż-

ne znaczenia symbolu uzależnione od kontekstu, konsytuacji i epitetów; „drapacze chmur”, „las wieżowców” – w warstwie symbolicznej np. współczesne odpowiedniki wieży Babel, dla bohaterki także spełnienie marzeń i narzędzie autodestrukcji; jedyna „zielona [!] sukienka”, „stara i zmięta” – a wiele „nowych sukni” kupionych za „zielone banknoty”; lejtymotywy: „oczy wąskie” – charakterystyka postaci, „oczy ma wąskie” – przeżycie z ironicznie, cynicznie zmrużonymi oczami, „pobielaty wąskie oczy” – otwarte, „wywrócone” oczy martwej dziewczyny; „nieruchoma twarz”, „włosy w nieładzie”, „pobielate wąskie oczy” – w perspektywicznym skrócie zwiualizowane symptomy śmierci, samobójczej – jeśli w „ciemnej plamie na bruku” widzieć kałużę krwi wypływającej nieodrodnie z rozbitej głowy spadającego z dużej wysokości człowieka.

Wioletta Poturała nauczyciel konsultant CDN w Koninie

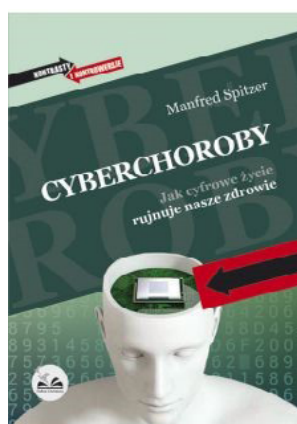
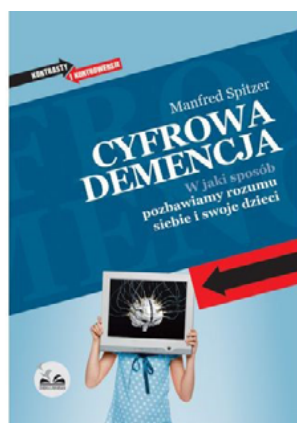
Zanurzenie w cyfrowym świecie – czytelnicze rekomendacje

Być może okres letniego wypoczynku pozwoli nam „wylogować się” z problematyki zdalnej edukacji, ale na pewno nie oddzieli od zagadnień nowych mediów i dyskusji o ich wpływie na użytkowników. I kiedy już nie będziemy zmagać się z pracochłonnym przygotowaniem materiałów dydaktycznych dla uczniów, możemy pozwolić sobie na luksus lekturowego relaksu. Warto poświęcić ten czas na wartościową książkę, a taki charakter mają z pewnością poniższe rekomendacje. Wybór tytułów jest pokłosiem webinarium prowadzonego przez dra Macieja Dębskiego – założyciela i lidera Fundacji DBAM O MÓJ Z@SIĘG, socjologa, wykładowcę akademickiego i pomysłodawcę ogólnopolskich badań poświęconych wpływowi nowych mediów. Przesytna na księgarskich półkach sprawia, że czasem trudno z nadmiaru propozycji wybrać wartościowe publi-

kacje, a podane pozycje zostały polecane przez specjalistę w swojej dziedzinie.

1. Krytyczny obraz mediów elektronicznych znajdziemy w dwóch książkach Manfreda Spitzera.

Manfred Spitzer – „Cyfrowa demencja”, Manfred Spitzer – „Cyberchoroby”

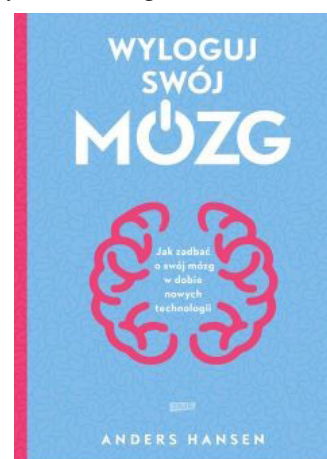
2. Optymistyczna wizja świata nowych technologii i praktyczne rady, jak efektywnie wychowywać i edukować

dzieci w zdigitalizowanym świecie.

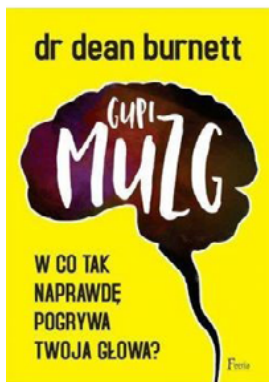

Jordan Shapiro – „Nowe cyfrowe dzieciństwo. Jak wychowywać dzieci, by radziły sobie w usieciowionym świecie”

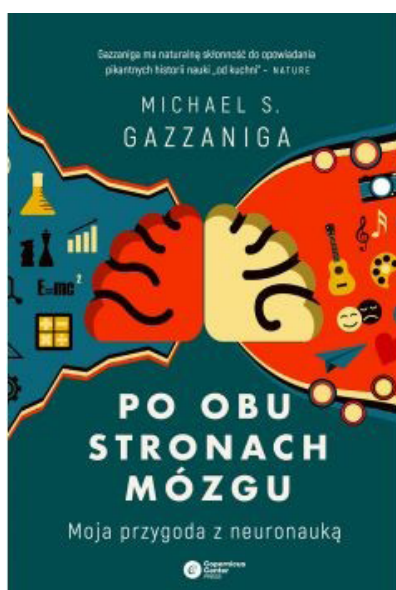
3. Anders Hansen – „Wyloguj swój mózg. Jak zadbać o swój mózg w dobie nowych technologii”

4. Dean Burnett – „Gupi muzg. W co tak naprawdę pogrywa twoja głowa?”

5. Michael S. Gazzaniga – „Po obu stronach mózgu. Moja przygoda z neuronauką”

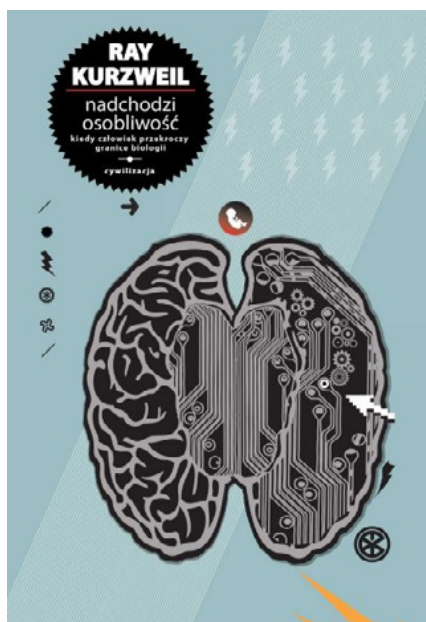
6. Nicholas Kardaras – „Dzieci ekranu. Jak uzależnienie od ekranu przejmuję kontrolę nad naszymi dziećmi – i jak wyrwać je z transu”

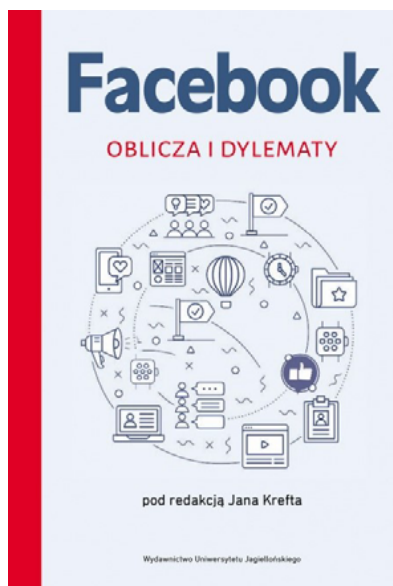
7. Paweł Oksanowicz, Aleksandra Przegalińska – „Sztuczna Inteligencja. Nieludzka, arcyłudzka”

8. Raymond Kurzweil – „Nadchodzi osobliwość. Kiedy człowiek przekroczy granice biologii”

9. Jan Kreft (red.) – „Facebook. Oblicza i dylematy”

10. Natalia Hatałska – „Far future. Historia jutra”

11. Kevin Mitnick – „Niewidzialny w sieci. Sztuka zacierania śladów”

Pożyteczne i celowe będzie także choć pobieżne zapoznanie się z materiałami znajdującymi się na stronie Fundacji Dbam o Mój Z@sięg, a zwłaszcza z wynikami ogólnopolskiego badania „Młodzi Cyfrowi” przeprowadzonego na grupie 50 tys. uczniów w wieku 12–19 lat dotyczącego ich stosunku do internetu, smartfonów i nowych technologii. Oprócz wielu danych statystycznych znajdziemy w nich informacje opisujące styl życia młodych użytkowników, z których przytłaczająca większość nie wyobraża sobie życia bez nowych mediów. To pokolenie nazywane jest „Always on”, czyli tych, którzy są „zawsze podłączeni”, a potwierdzeniem tego zjawiska jest fakt, iż według deklaracji ankietowanych prawie połowa uczniów, jeśli przebudzi się w nocy, sięga po swój smartfon. Natomiast na syndrom FOMO (fear of missing out), czyli lęk przed byciem pominiętym, może cierpieć nawet 14% młodzieży, co owocuje też przeciężeniem nadmiarem informacji. Link do opracowania wyników badania: <https://dbamomojzasieg.com/mlodzi-cyfrowi/>.

Agnieszka Jarolewska nauczyciel bibliotekarz CDN PBP w Koninie

Książka na ekranie

Konspekt dotyczy wzbudzania zainteresowania książką. Może być wykorzystany w nauczaniu on-line. Nauczyciel łączy się z uczniami/dziećmi poprzez Skype lub inną platformę. Uczestnicy spotkania słuchają wierszy Stanisława Jachowicza: *Czysty kotek*, *Piłka* i oceniają postępowanie bohaterów.

Adresaci:

- nauczyciele wychowania przedszkolnego,
- nauczyciele bibliotekarze,
- dzieci przedszkolne,
- uczniowie klas I szkół podstawowych.

Cel ogólny:

- kształtowanie nawyku uważnego słuchania i wyciągania wniosków z przeczytanego tekstu.

Cele edukacyjne:

Uczeń:

- zna prezentowane wiersze i ich bohaterów,
- uważnie słucha czytany tekst,
- umie wypowiadać się na zadany temat,
- układa puzzle,
- wykonuje pracę plastyczną wskazaną techniką.

Metody pracy:

- programowana – z użyciem komputera/laptopa,
- rozmowa kierowana,
- słuchanie wierszy,
- pogadanka wstępna,
- pogadanka utrwalająca,
- praca plastyczna.

Środki dydaktyczne: komputer, laptop, dowolna książka/podręcznik/notes do zabawy ruchowej, plastelina, kawałki gazety, kredki pastelowe, kartka papieru z konturem kota i piłki, teksty wierszy Stanisława Jachowicza: *Piłka*, *Czysty kotek*.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. POWITANIE

Nauczyciel prowadzący wita wszystkich zebranych. Zaprasza dzieci do wspólnej zabawy i wypowiada kolejne wersje powitania. Dzieci/uczniowie w powitalnym geście machają rękoma.

Witam was wszystkich na dzisiejszych zajęciach, a szczególnie tych,

- którzy lubią czytać książki,
- którzy lubią oglądać książki,

- którzy są czytelnikami biblioteki.

II. WZBUDZENIE ZAINTERESOWANIA TEMATEM

Pogadanka na temat książek:

- Czy lubicie książki, jeśli tak, to dlaczego?
- Kto czyta wam książki?
- Jakie są wasze ulubione tytuły bajek/wierszy?

III. CZĘŚĆ GŁÓWNA

1) Czytanie przez nauczyciela wybranych wierszy Stanisława Jachowicza, po wcześniejszym ukierunkowaniu słuchania. Pytanie ukierunkowujące: *O kim są wiersze?*

- *Czysty kotek* (linki dla nauczycieli) <https://www.storyjumper.com/book/read/81352085> (książkę można przeczytać po zalogowaniu się do narzędzia Story Jumper) lub <https://polona.pl/item/bajki-powiaszki-piesni-OTcyODQ/10/#info:metadata> (str. 16),
- *Piłka* (linki dla nauczycieli) <https://www.storyjumper.com/book/read/81354225/PI%C5%81KA> (książkę można przeczytać po zalogowaniu się do narzędzia Story Jumper) lub <https://polona.pl/item/bajki-powiaszki-piesni-OTcyODQ/66/#info:metadata> (str. 14).

2) Wygłaskanie od dzieci odpowiedzi na pytanie ukierunkowujące.

3) Krótka analiza utworów na podstawie zadawanych pytań:

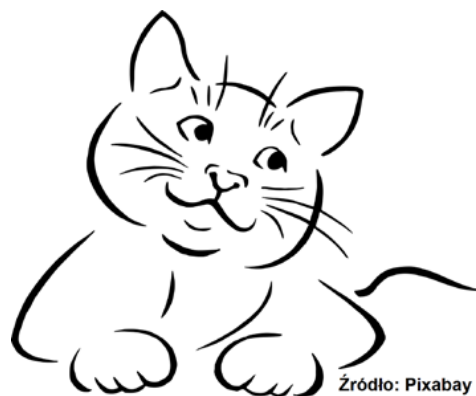
- Co robił często kotek?
- Skoro był czystym kotkiem, pozwalamo mu na...?
- Jak zachowała się piłka?
- Czy to zachowanie było dobre?

4) Zabawa ruchowa – Taniec z książką.

Każdy uczestnik zabawy chwytając najbliższą książkę (podręcznik/notes), którą trzyma nad głową i stara się utrzymać ją w tej pozycji, podczas gdy prowadzący wydaje kolejno polecenia: obracamy się, krok w przód, krok w tył, kucamy itp. Taniec dzieci/uczniowie wykonują do utworu <https://epodreczniki.pl/a/cztery-pory-roku-antonio-vivaldiego/D1BWE83II>.

5) *Kolażowy obraz* – praca plastyczna.

Dzieci otrzymują drogą elektroniczną kartki do wydruku z konturem kota i piłki.

Źródło: Pixabay

Źródło: pixabay

Nauczyciel objaśnia dzieciom/uczniom, że kontury kota i piłki zostaną wykonane techniką kolażu, która polega na łączeniu kilku różnych materiałów i technik.

W *kolażowym obrazie* wykorzystamy: technikę wyklejania plasteliną, malowania kredkami pastelowymi oraz technikę wydzieranki.

Wyklejanie plasteliną – rozwałkowanie plasteliny na kształt cienkiego „wężyka” oraz naniesienie jej na pogrubione kontury kota i piłki.

Malowanie kredkami pastelowymi – wypełnienie białych miejsc postaci kota i piłki kredkami pastelowymi w wybranym przez siebie kolorze.

Technika wydzieranki – tło pracy wypełniamy, nanosząc klej na białe miejsca na kartce i przyklejając jeden obok drugiego wydarte rękoma nieduże kawałki gazety.

6) Zadanie do realizacji po zajęciach.

Ułóż puzzle on-line. Dzieci/uczniowie otrzymują drogą elektroniczną link <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=2a0ec9b60265>.

IV. PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Podziękowanie za czynny udział w zajęciach i pożegnanie.

Anna Tomal nauczyciel bibliotekarz CDN PBP w Koninie Filii w Słupcy

Jak wspierać dziecko z zaburzeniami integracji sensorycznej

Okres ciągłego przebywania w domu w trakcie epidemii koronawirusa jest trudny dla wszystkich. Szczególnie dzieci doświadczają wielu negatywnych emocji – od lęku, przez smutek, po złość. Jeśli dodatkowo zmagają się z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego, wówczas wymagają wyjątkowego wsparcia. Nieprawidłowa integracja sensoryczna przejawia się tzw. dysfunkcjami, które nie są związane z uszkodzeniem narządów zmysłów, np. z niedosłuchem czy krótkowzrocznością. Pojawiają się one, gdy układ nerwowy niewłaściwie organizuje bodźce zmysłowe. Dzieci nimi dotknięte nie potrafią same regulować ani tworzyć odpowiednich sposobów zachowania, tym bardziej, gdy zmienia się sytuacja. Nazywanie i akceptowanie emocji zawsze jest ważne. Nie tylko w okresie epidemii. Dlatego gdy dostrzeżemy, że dziecku jest trudno, nie lekceważmy objawów. A częste objawy to:

Nadwrażliwość na bodźce

Dziecko wtedy:

- unika dotyku,
- nie lubi brudzić się, np. farbami,
- nie lubi obcinać paznokci, czesać się i myć zębów,
- w głośnych miejscach staje się marudne czy poddenerwowane.

Zbyt mała wrażliwość bodźce

Dziecko wtedy:

- nie zauważa zadrapań czy siniaków spowodowanych upadkiem,
- kolorując, bardzo mocno dociska kredkę,
- poszukuje głośnych dźwięków,
- lubi być mocno przytulane lub samo mocno się przytula.

Problemy z równowagą

Dziecko wtedy:

- ma słabą równowagę, często upada lub się potyka,
- obija się o meble,
- ma kłopoty ze swobodnym poruszaniem się.

Agresja

Dziecko wtedy:

- reaguje agresją.

Ruchliwość

Dziecko wtedy:

- jest w ciągłym ruchu,
- cały czas trzyma coś w rączkach i tym porusza,
- trudno mu się skoncentrować, łatwo się rozprasza.

Opóźnienie w rozwoju zdolności ruchowych

Dziecko wtedy:

- ma problemy z samodzielnym zapinaniem guzików, sznurowaniem butów,
- ma trudność w uczeniu się nowych umiejętności ruchowych (łapanie piłki, jazda na rowerze),
- niepewnie wchodzi lub schodzi po schodach.

Wybredność w jedzeniu

Dziecko wtedy:

- unika nowych smaków,
- ma tendencję do wypychania sobie ust jedzeniem.

Ćwiczenia stymulujące integrację sensoryczną

Dysfunkcje integracji sensorycznej wpływają na uczenie się, zachowanie i rozwój społeczno-emocjonalny dziecka. Systematyczne wykonywanie ćwiczeń w domu oraz właściwa zabawa to istotny sposób wspierania rozwoju integracji sensorycznej dziecka, który można wprowadzić już od pierwszych miesięcy życia. Przebywanie w domu daje możliwość nadrobienia zaległości w przebywaniu z dziećmi, w byciu razem. Jak skutecznie wspierać rozwój dziecka w domu? Oto kilka pomysłów na zabawę i ćwiczenia sensoryczne.

Naleśnik

Rozłóż koc na podłodze, dziecko ułóż na brzegu. Turlaj je w kierunku drugiego brzegu, ciasno zawijając w koc, mówiąc, że zawijasz naleśnika. Następnie, jeżeli dziecko jest zadowolone, udawaj, że kroisz, posypujesz cyna-

monem lub zjadasz naleśnika, delikatnie masując zawinięte dziecko rękami. Zadaniem dziecka jest samodzielne rozwiniecie się.

Skarby w ryżu

Napełnij pojemnik ryżem lub kaszą i ukryj w nim różne przedmioty. Zadaniem dziecka jest wyciągnięcie zabawek z pudełka.

Zabawa w wannie

Używajcie podczas kąpieli różnych gąbek, ręczników i szczotek. Zachęcaj dziecko do używania mydeł o różnych zapachach, kształtach i konsystencji.

Malowanie palcami, dłońmi, stopami

Za pomocą przeznaczonych do tego farb stwórzcie z dzieckiem obrazek, malując palcami. Do farb można dosypać np. ryż, piasek lub ziarna, aby uzyskać różnice w strukturze. Dodatkowo można pomalować dłoń dziecka i odciskać ją na papierze.

Masy sensoryczne

Zabawy np. plasteliną, które wymagają ugniatań i dotykania różnych faktur, to bardzo dobre ćwiczenia rozwijające motorykę małą i dostarczające wielu doznań.

Wspólne gotowanie

Stwarzaj dziecku jak najwięcej okazji do wspólnego gotowania, mieszania, ugniatania różnego rodzaju ciast.

Tych kilka przykładów wspólnych ćwiczeń z pewnością pozwoli na odczucie oddziaływania różnych bodźców, jak również wpłynie na pogłębienie relacji z dzieckiem, szczególnie w tym trudnym dla wszystkich czasie. Jeżeli w trakcie zabaw dzieci opowiedzą o swoich emocjach, to dadzą im ujście, a dorośli będą mieli wtedy większą możliwość okazania im wsparcia, zrozumienia i pomocy.

Źródło

– https://1000dni.pl/2-rok-zycia/co-wiesz-o-zaburzeniach-integracji-sensorycznej?gclid=EAIAIQobChMI9qLR1JKd6QIVVKmaCh1LsQ6XEAYASAAEgJjqfD_BwE

Bibliografia

– C. Kościński, *Interwencje sensoryczno-motoryczne. Jak za pomocą ruchu poprawić ogólne funkcjonowanie ciała*, Gdańsk 2019.

Katarzyna Krygier nauczyciel doradca CDN w Koninie
Anna Jackowiak nauczycielka Przedszkola nr 6 w Koninie

Zajęcia stymulujące rozwój dzieci przedszkolnych

Celem wychowania przedszkolnego jest udzielanie pomocy dziecku w realizacji jego indywidualnej drogi. Nie wszystkie dzieci rozwijają się harmonijnie. Niektóre z różnych względów radzą sobie gorzej od innych i osiągają słabsze wyniki w edukacji przedszkolnej. Należy zatem stymulować rozwój dziecka oraz odkrywać jego potencjalne możliwości. Dysharmonie i zaburzenia pogłębiają się w wypadkach, gdy nie podejmuje się działań wspierających w zaburzonych obszarach, a więc koniecznością jest prowadzenie zajęć usprawniających przede wszystkim funkcje najbardziej zaburzone. Pracę rozpoczyna się od ćwiczeń łatwych, stopniowo przechodząc do ćwiczeń coraz trudniejszych. Wówczas następuje proces utrwalania zdobytych umiejętności. Dzieci w trakcie zabaw i innych różnorodnych form działalności zdobywają wiedzę oraz umiejętności potrzebne w dalszej edukacji.

Pracując w przedszkolu od 30 lat, zaobserwowałyśmy, że coraz więcej dzieci ma trudności w uczeniu się. Aby wyjść naprzeciw potrzebom wspierania rozwoju dziecka zgodnie z jego możliwościami, opracowałyśmy zajęcia wspomagające indywidualny rozwój. Zajęcia te przeznaczone są dla dzieci z trudnościami w zakresie sprawności manualnej, grafomotorycznej, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej, koncentracji uwagi, pamięci, orientacji przestrzennej oraz z trudnościami w zakresie rozwoju mowy i myślenia. Przygotowany materiał można wykorzystać na zajęciach wyrównawczych prowadzonych w tzw. „popołudniówkach” lub podczas zajęć korekcyjno-kompensacyjnych.

ZAJĘCIA STYMULUJĄCE ROZWÓJ DZIECI PRZEDSZKOLNYCH

Czas realizacji zajęć: rok szkolny

Organizacja zajęć: zajęcia odbywać się będą na terenie Przedszkola

Działania związane z przygotowaniem i realizacją zajęć:

- Analiza wyników opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej
- Analiza obserwacji opracowanej przez nauczycielki
- Konsultacje z logopedą, psychologiem
- Rozmowa z rodzicami dzieci
- Zgromadzenie środków dydaktycznych potrzebnych do realizacji zajęć

Cele ogólne:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci ze specyficznymi trudnościami
- Doprowadzenie do osiągnięcia gotowości do podjęcia nauki szkolnej
- Stymulowanie i usprawnianie rozwoju funkcji psychomotorycznych
- Eliminowanie niepowodzeń oraz ich emocjonalnych i społecznych konsekwencji

Cele szczegółowe:

- Usprawnianie funkcji wzrokowych i słuchowych
- Podnoszenie sprawności grafomotorycznej i koordynacji ruchowej
- Doskonalenie uwagi
- Doskonalenie pamięci
- Ćwiczenie motywacji i pewności siebie
- Niwelowanie zachowań niepożądanych
- Niwelowanie i minimalizowanie leków i niepokojów

Metody:

- Ćwiczenia orientacji przestrzennej wg E. Gruszczyk-Kolczyńskiej
- Metoda Dobrego Startu wg M. Bogdanowicz
- Ćwiczenia grafomotoryczne wg M. Bogdanowicz
- Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne
- Metody aktywizujące
- Elementy arteterapii
- Muzykoterapia
- Bajkoterapia
- Wybrane techniki relaksacyjne
- Elementy pedagogiki zabawy

Formy:

- Indywidualna
- Grupowa

WSPOMAGANIE WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU DZIECI WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH

I Rozwijanie sprawności manualnej

- Usprawnianie całej ręki poprzez ćwiczenia rozmachowe:
- Nauka prawidłowego trzymania ołówka, kredki
- Wykonywanie w powietrzu prostych ruchów pionowych, poziomych oraz okrężnych
- Rysowanie w powietrzu dużych wzorów
- Rysowanie na dużym arkuszu lasek, ślimaków, kół, fal...
- Pokrywanie dużych płaszczyzn kredkami, mazakami...
- Zabawa w naśladowanie ptaków (np. skrzydła ptaka)
- Usprawnianie ruchów dłoni, nadgarstka i palców poprzez ćwiczenia manualne:
- Wymachy dłoni (pożegnanie, odganie muchy...)
- Robienie kulek z gazet
- Obrysowywanie figur geometrycznych
- Zabawy w „grę na pianinie”, „pisanie na maszynie” itp.
- Lepienie z plasteliny, masy plastycznej
- Wydzieranki z papieru
- Zabawy paluszkowe
- Rysowanie w szablonie
- Naklejanie małych elementów
- Usprawnianie ruchu chwytowego palców:
- Zbieranie koralików do pojemnika
- Nawlekanie koralików, makaronu na sznurek
- Zmniejszanie nadmiernego napięcia mięśni rąk:
- Malowanie kulkami z waty, wacikami, gąbką...
- Malowanie patyczkami do uszu
- Malowanie kształtów bez odrywania ręki
- Ćwiczenia graficzne:
- Kalkowanie prostych wzorów
- Rysowanie po śladzie

- Łączenie kropek
- Zamalowywanie małych powierzchni kredkami
- Rysowanie labiryntów
- Rysowanie w tunelu
- Toczenie piłki do celu
- Rzucanie do celu
- Leniwe ósemki
- Układanie prostych budowli z klocków

II Rozwijanie percepcji wzrokowej poprzez kształtowanie umiejętności prawidłowego rozpoznawania i różnicowania bodźców wzrokowych:

- Rozpoznawanie treści obrazków
- Różnicowanie kolorów
- Różnicowanie prostych figur geometrycznych
- Dobieranie jednakowych obrazków
- Spostrzeganie różnic
- Układanie puzzli
- Wyszukiwanie braków, nieprawidłowości na obrazku
- Układanie obrazków wg wzoru

III Ćwiczenia zaburzonej orientacji przestrzennej:

- Ćwiczenia w odnajdywaniu takich samych obrazków, przedmiotów i różnych ich układów
- Zabawy z lustrem
- Opis ilustracji
- Odtwarzanie kompozycji w określonym układzie
- Rozpoznawanie źródła odgłosów dochodzących z otoczenia
- Określenie położenia przedmiotu w przestrzeni względem siebie i względem innych

IV Rozwijanie percepcji słuchowej:

- Kształtowanie umiejętności prawidłowego rozpoznawania dźwięków
- Naśladowanie dźwięków
- Rodzaje ćwiczeń:
- Wysłuchiwanie i rozpoznawanie odgłosów otoczenia i odgłosów przyrody
- Naśladowanie odgłosów otoczenia i odgłosów przyrody
- Odtwarzanie przez dziecko rytmu (klaskanie, wystukiwanie...)
- Dobieranie w pary wyrazów tworzących rymy

V Rozwijanie procesów myślenia:

- Układanie prostych historyjek obrazkowych i ich opowiadanie
- Dobieranie przedmiotów w pary
- Klasyfikowanie przedmiotów ze względu na wspólną cechę
- Sekwencje czasowe

VI Ćwiczenia z zakresu rozwijania mowy i myślenia:

- Mowa i wymowa:
- Usprawnianie narządów mowy

- Wdrażanie do poprawnych, wyrazistych wypowiedzi
- Praca nad bogaceniem słownika dzieci (biernego i czynnego)
- Praca nad korygowaniem wad wymowy (zaburzeń artykulacyjnych)
- Praca nad usprawnianiem motoryki narządów mowy (język, wargi, podniebienie, żuchwa)
- Ćwiczenia słuchowe
- Praca nad usprawnianiem wymowy wyćwiczonych głosek w izolacji, w sylabie, w wyrazie, w zdaniu, w mowie potocznej
- Ćwiczenia oddechowe
- Ćwiczenia logorytmiczne

Myślenie:

- Kształtowanie pojęć i umiejętności matematycznych
- Pobudzenie operacji umysłowych, tj. analiza i synteza, porównywanie, klasyfikowanie...
- Praca z ilustracją czy historyjką obrazkową
- Praca z tekstem
- Działania na zbiorach
- Indywidualne karty pracy dla dzieci

VII Usprawnianie zdolności zapamiętywania:

- Uczenie się wierszyków, piosenek, pór roku, dni tygodnia
- Układanie prostych wzorów z pamięci
- Ćwiczenia ortofoniczne usprawniające narządy mowy i utrwalenie prawidłowej artykulacji
- Ćwiczenia oddechowe regulujące aparat oddechowy: wdech i wydech
- Układanki obrazkowe, rymowanki, zagadki słowno-obrazkowe, zabawy dydaktyczne

VIII Niwelowanie agresji u dzieci:

- Hamowanie niepożądanych zachowań
- Rozładowywanie napięć poprzez wyciszenie i relaksację dziecka
- Zachęcanie do samokontroli
- Wyrabianie poczucia odpowiedzialności

Postępowanie:

- Konsekwencja
- Ustalony system wymagań
- Tworzenie interesujących zajęć
- Rozwijanie zainteresowań i zdolności indywidualnych
- Unikanie sytuacji konfliktowych (próby oceny zachowania własnego i niepożądanych zachowań innych)
- Niwelowanie niepożądanych zachowań

Rodzaj ćwiczeń:

- Zabawy z elementem dramy
- Zabawy i gry ruchowo-zręcznościowe

we

- Dyskusje, rozmowy, pogadanki
- Zabawy integracyjne
- Zabawy interakcyjne
- Zabawy tematyczne
- Praca z obrazkiem, bajką, historyjką itd.

IX Nadwrażliwość emocjonalna dzieci:

- Wzmacnianie poczucia własnej wartości
- Rozwijanie inteligencji emocjonalnej dzieci
- Niwelowanie i minimalizowanie leków i niepokojów

Postępowanie:

- Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa
- Wzajemne zaufanie
- Stopniowe usamodzielnianie dziecka
- Integracja w grupie
- Terapia bajką

Bibliografia

- M. Wieman, *A czy wy tak potraficie?*, WSiP, Warszawa 1985.
- Z. Bogdanowicz, *Zabawy dydaktyczne dla przedszkoli*, WSiP, Warszawa 1990.
- M. Bogdanowicz, B. Kisiel, M. Przasnyska, *Metoda Weroniki Sherborne w terapii i wspomaganiu rozwoju dziecka*, Warszawa 1992.
- M. Bogdanowicz, *Metoda dobrego startu we wspomaganiu rozwoju, edukacji i terapii pedagogicznej*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2019.
- E. Gruszczyk-Kolczyńska, E. Zielińska, *Dziecięca matematyka*, WSiP, Warszawa 1999.
- *Bajkoterapia, czyli dla małych i dużych o tym, jak bajki mogą pomagać*, Nasza Księgarnia, Warszawa 2009.
- I. Rutkowska-Błachowiak, *Gimnastyka buzi na wesoło*, Poznań 2008.
- B. Kozielska (red.), *Poznawać świat wszystkimi zmysłami*, Wydawnictwo Jedność, Kielce 2005.
- E. M. Skorek (red.), *Terapia pedagogiczna*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2005.
- Portale pedagogiczne dla nauczycieli, strony www.

CDN
Centrum Doskonalenia Nauczyciel
w Koninie

Szczegółowa oferta doradztwa zamieszczona jest
w witrynie internetowej oraz na fanpage'u CDN w Koninie

<https://szkolenia.cdnkonin.pl/index.php?action=doradztwo&doradztwo=coming>

<https://www.facebook.com/Centrum-Doskonalenia-Nauczycieli-w-Koninie-403019819892374/>

OFERTA DORADZTWA

wrzesień-grudzień 2020

Katarzyna Krygier
nauczyciel doradca metodyczny
wychowanie przedszkolne
Przedszkole nr 6 w Koninie
✉ kkrygier@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- zajęcia otwarte
- zespoły problemowo-metodyczne
- spotkania z młodym nauczycielem

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/krygier_wrzesien_grudzien.pdf

Beata Kubsik
nauczyciel doradca metodyczny
edukacja wczesnoszkolna
Szkoła Podstawowa nr 15 w Koninie
✉ bkubsik@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte
- zespoły problemowe
- warsztaty metodyczne
- spotkania z młodym nauczycielem

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/kubsik_wrzesien_grudzien.pdf

Jolanta Żukowska
nauczyciel doradca metodyczny
język polski
Szkoła Podstawowa nr 12 w Koninie
✉ jzukowska@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte i obserwowane
- zespoły problemowo-metodyczne
- warsztaty i seminaria

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/zukowska_wrzesien_grudzien.pdf

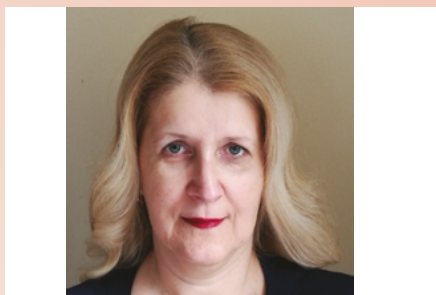
Małgorzata Gralewski
nauczyciel doradca metodyczny
język angielski
Szkoła Podstawowa nr 15 w Koninie
✉ mgralewski@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte
- zespoły problemowo-metodyczne
- warsztaty i seminaria

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/gralewski_wrzesien_grudzien.pdf

Anna Berdzińska
nauczyciel doradca metodyczny
historia i wiedza o społeczeństwie
Szkoła Podstawowa nr 15 w Koninie
✉ aberdzinska@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte i obserwowane
- zespoły problemowo-metodyczne
- warsztaty i seminaria

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/berdzinska_wrzesien_grudzien.pdf

Wiesława Kowalska
nauczyciel doradca metodyczny
matematyka
Szkoła Podstawowa nr 12 w Koninie
✉ wkowalska@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte i obserwowane
- zespoły problemowo-metodyczne
- warsztaty i seminaria

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/kowalska_wrzesien_grudzien.pdf

Jolanta Staszak
nauczyciel doradca metodyczny
biologia
Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych
w Sompólnie
✉ jstaszak@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte
- warsztaty metodyczne

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/staszak_wrzesien_grudzien.pdf

Anna Kamińska
nauczyciel doradca metodyczny
wychowanie fizyczne
Szkoła Podstawowa nr 12 w Koninie
✉ akaminska@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte i obserwowane
- zespoły problemowo-metodyczne
- warsztaty i seminaria

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/kaminska_wrzesien_grudzien.pdf

Mariola Felczyńska
nauczyciel doradca metodyczny
pedagog szkolny
Szkoła Podstawowa nr 1 w Kłodawie
✉ mfelczynska@cdnkonin.pl

W ofercie edukacyjnej:

- doradztwo indywidualne (konsultacje)
- sieci współpracy i samokształcenia
- lekcje otwarte i obserwowane
- zespoły problemowo-metodyczne
- warsztaty i seminaria

https://cdnkonin.pl/doradztwo/pliki/felczynska_wrzesien_grudzien.pdf

WSCKZiU

Wielkopolskie Samorządowe Centra Kształcenia
Zawodowego i Ustawicznego

Rekrutacja 2020/2021

NASZE LOKALIZACJE:

BEZPŁATNA SZKOŁA

**WYSOKO WYKWALIFIKOWANA
KADRA PEDAGOGICZNA**

**NOWOCZESNA BAZA
DYDAKTYCZNA**

**PROGRAM
STYPENDIALNY**

3 tryby nauczania:

- o dzienny
- o stacjonarny
- o zaoczny

NASZE KIERUNKI:

SZKOŁA POLICEALNA, KSZTAŁCENIE TECHNIKA:

Farmaceutycznego
Logistyka
Masażysty
Zajęciowego
Dentystycznego
Usług kosmetycznych
Elektroradiologa
Sterylizacji medycznej

Opiekuna społecznego
Higienistyki stomatologicznej
Asystentki stomatologicznej
Opiekuna w domu pomocy społecznej
Opiekuna osoby starszej
Opiekunki dziecięcej
Pracownika socjalnego
Asystenta osoby niepełnosprawnej

KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE:

Technik logistyk
Florysta
Opiekun Medyczny
Asystent osoby
niepełnosprawnej
Technik usług kosmetycznych

...i wiele innych!

ZAPRASZAMY!

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPÓLSKIEGO

PLACÓWKI OŚWIATOWE PROWADZONE PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WIELKOPÓLSKIEGO PODLEGŁE DEPARTAMENTOWI EDUKACJI I NAUKI

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.odn.kalisz.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA KSIĄŻNICA PEDAGOGICZNA W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.kp.kalisz.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W KONINIE

pełna informacja na stronie:
www.cdnkonin.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W LESZNIE

pełna informacja na stronie:
www.cdn.leszno.pl

CENTRUM DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W PILE

pełna informacja na stronie:
www.cdn.pila.pl

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.odnpoznan.pl

PUBLICZNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.pbp.poznan.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KALISZU

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.kalisz.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W KONINIE

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.konin.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W LESZNIE

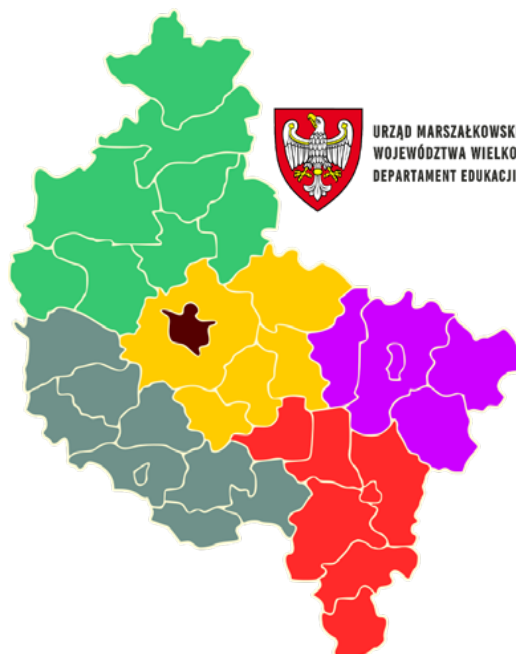
pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.leszno.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W PILE

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.pila.pl

CENTRUM WSPARCIA RZEMIOSŁA, KSZTAŁCENIA DUALNEGO I ZAWODOWEGO W POZNANIU

pełna informacja na stronie:
www.cwrkdiz.poznan.pl

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA WIELKOPÓLSKIEGO W POZNANIU
DEPARTAMENT EDUKACJI I NAUKI

SZKOŁY

- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Gnieźnie
www.medyk.gniezno.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Koninie
www.medyk.konin.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Ostrowie Wlkp.
www.msz-ostrow.cba.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Poznaniu
www.wsckziu1.poznan.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Poznaniu
www.wsck.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Rawiczu
www.medyk-rawicz.com.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego we Wrześni
www.wscku-wrzesnia.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Złotowie
www.wsckziu-zlotow.pl
- Wielkopolski Samorządowy Zespół Placówek Terapeutyczno - Wychowawczych w Cerekwicy Nowej
www.cerekwica-mow.pl
- Wielkopolskie Samorządowe Centrum Edukacji i Terapii w Starej Łubiance
www.zspstaralubianka.pl